

KIELI KESKUS TELUA

Language Centre News

10/1993

Kolumninvaltaajat

1

- Side by side: an experiment in intercultural studies - Rinnakkain: Kulttuurienvälisen kommunikaation kokeilu
Jane Honka - Pirkko Hölttä-Lahtela

3

- Die "Birkenbihl-Methode", Fremdsprachen zu lernen
U. Heuberger

10

- Kalevalaseura esittäätyy
Sirkka-Liisa Mettomäki

14

- CALICO-symposium
Heli Pekkala

16

- Reactive and Creative CALL
Leena Subra

18

- Emanzipation durch Lernen der Technologie
Joachim Böger

20

- Potenzen und Grenzen multimedialer Fremdsprachenprogramme
Joachim Böger

26

TIEDOTUKSIA - INFORMATION

- Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa
Nauhoitepavelu tiedottaa
Väitöksiä

32

33

51

KIELIKESKUSTELUA

Language Centre News

Julkaisija:

Korkeakoulujen kielikeskus
Jyväskylän yliopisto
PL 35
40351 Jyväskylä
Telefax 941-603 521

Vastaava

toimittaja:

Hannele Dufva
puh. 941-603 535
E-mail: dufva@finjyu.bitnet

Toimittajat:

Minna-Riitta Luukka
puh. 941-603 533
E-mail: luukka@finjyu.bitnet

Sabine Ylönen

tel. 941-603 534

E-mail: sabyl@jylk.jyu.fi,
sabyl@tukki.jyu.fi

Ilmestyy 10 kertaa vuodessa
Tilaushinnat 1993:
Vuosikerta 70 mk
Ulkomaat 100 mk

Ilmoitukset:

Helena Valtanen
puh. 941-603 542
E-mail: valtanen@jyu.fi

Ilmoitushinnat:

1/1 s. 1000 mk

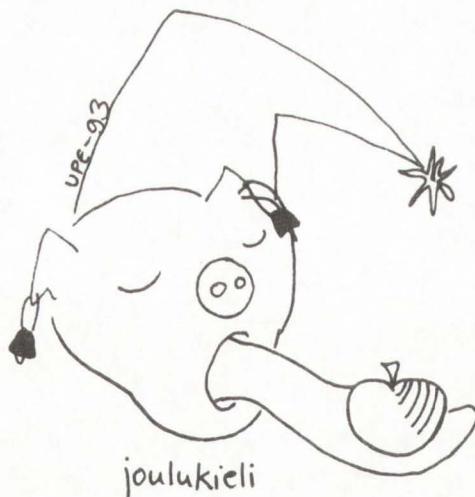
1/2 s. 500 mk

Materiaalin tulee olla toimituksessa ilmestymiskuukautta edeltävän kuun 15. päivään mennessä.

KOLUMNINVALTAAJAT

Kienellinen joulumenyy kaikelle kansalle

Kansainvälistyvässä keittiössämme on aina sijaa kielelle. Tarjoile sinäkin tänä jouluna kieltä - tässä muutaman koeteltu resepti, johon voit käyttää ylimääräisiä tai ihan uusia kieliä. Tämän joulun uutuus on ruteeni-hyytelö. Sen koostumus on tosin reseptiosastomme asiantuntkijoillekin vielä hieman hämärän peitossa, joten palaamme astialle myöhemmin.

Alkupalaksi suosittelemme suomalaista tönkkösuolettua kieltä. Kieli suolataan voimakkaasti ja annetaan sen jäätä Euroopan liiton porstuassa noin kolmen vuoden ajan. Jäljelle jäneet kuivakat rippeet leikataan ohuksi siivuiksi ja nautitaan Koskenkorvan kera.

Graavattua ruotsinkieltyä. Ruotsin kielelle antaa pikantin aksentin kevyt graavaus ja viehättävän imelyyden siirappikastike. Nautitaan lauleskellen Absolut-votkan kera.

Ranskalaista kielipateeta. Otetaan keskikokoinen ranskan kieli, puhdistetaan se vieraista vaikuttesta, lisätään ranskanleipää, jauhetaan monitoimikoneella, kypsentetään Englannin kanaalissa vesihanteessa. Koristellaan ranskalaissilla pastilleilla ja syödään ranskalaisten perunoiden kera. Ruokajuomaksi Beaujolais Nouveau.

Kielihampurilainen. Otetaan kaksi kolmasosaa länsisaksaa, yksi kolmasosa itäsaksaa, jauhetaan, maustetaan turkinpippurilla, muotoillaan pihviksi ja paistetaan. Otetaan yksi berliininmunkki ja halkaistaan se. Laitetaan pihvi väliin. Syödään. Juodaan olutta päälle.

Sillisalaattia a la Russe. Otetaan kaikenlaisia kieliä, paloitellaan ne pieniksi paloiksi ja sekoitetaan. Katsotaan komeroon ja huomataan, että punajuuret ovat menneet käyttökelvottomiksi. Jätetään punajuuret pois ja nimetään salaatti uudelleen: sillisalaatti a la Ivy. Syödään votkan kera balalaikkamusikkia kuunnen. Juodaan.

Balkanilaista kielirullaa. Otetaan mikä tahansa naapurin kieli ja käänitetään se tiukalle rullalle. Odotetaan, että rulla tiivistyy omassa mehussaan ja erisyiset kielet sulautuvat yhteen. Laitetaan se pakastimeen ja unohdetaan se sinne. Juodaan sen sijaan kotitekoista luumuviinaa.

Jälkiruokaa ei sovi unohtaa. Kielistä saa mainiosti myös imelää purtavaa. Valmista esimerkiksi hunajamarinoitua italiaa marsalakastikkeen kera. Myös friteerattu kiinankieli on oivallinen valinta.

Välipäiviksi voit valita arkisemmin sukukielisoppaa Vana Tallinnalla tai Palinkalla terästettynä. Leivän päälle vaikkapa skandinaaviska-leikkelettä.

Jos käyt koko juomapitoisen kielimenyn lävitse, aterian lopuksi sopiikin sitten tarjoilla sammalletta ja riiputettua suomen kieltä. Bon appetit! Ja joulumielin kielin!

SIDE BY SIDE: AN EXPERIMENT IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

RINNAKKAIN: KULTTUURIENVÄLISEN KOMMUNIKAATION KOKEILU

Jane Honka ja Pirkko Hölttä-Lahtela
Turun yliopiston kielikeskus

Rationale

"Cross- or intercultural communication" has been topical for some time in Finland, as well as elsewhere in Europe. Research in this area is undoubtedly important in its own right, but the danger lies in its application: how this information is used by language teachers in class. Prescriptive use of such information to change behaviour patterns may threaten the identities, cultural and individual, of the learners in the class.

Taking on a new identity by adopting L2 behaviour patterns is **not necessarily** the end product for successful language learning, as often prescribed. Language teachers can only describe and raise awareness of differences, if even that. Legutke and Thomas (1991) raise the question as to whether cultural awareness can be taught at all since it "involves a complex dialectic between one's own experiences and those of people from the L2 culture. It involves negotiation of meaning." A more appropriate way of learning may be, as Kohonen (1992) suggests (in a wider context), that language learners should **experience themselves**, in this case that cultural expectations may be different, that there are other ways of seeing the world.

This then was an important motivation for our experimental course: to provide a forum for students, both Finnish and non-Finnish, to explore intercultural issues through experiential learning, i.e. in a non-prescriptive way. An opportunity

Tavoitteet

Kevätluukauden 1993 alussa syntyi englannin kielen opettajan, Jane Hongan, aloitteesta idea yhdistää samaan ryhmään suomalaiset englannin kielen ja ulkomaalaiset suomen kielen opiskelijat. Ajatus tuntui mainiolta, koska ulkomaalaisten opiskelijoiden suurimpia ongelmia suomen opiskelussa on sopivien suomalaisten puhekumppaneiden löytäminen ja integroituminen täkäläiseen opiskelijayhteisöön. Kurssin nimenä oli **Kulttuurienvälinen kommunikaatio**. Kielen oppiminen ei ollut tämän kurssin tärkein tavoite, vaan ennen kaikkea haluttiin antaa opiskelijoille mahdollisuus solmia kontakteja erimaalaisiin ihmisiin ja tutkilla omia asenteitaan ja mahdollisia ennakkoluulojaan. Omasta puolestani esitin opiskelijoille seuraavat kurssin tavoitteet:

- saada tietoa muista kulttuureista
- tulla entistä tietoisemaksi omasta kulttuuristaan
- tulla herkäksi huomaamaan omat ja muiden aiheuttamat häiriötekijät kulttuurienvälisessä viestinnässä
- saada tietoja käyttäytymiseroista, tavoista, uskomuksista ja asenteista
- käyttää kieltä näiden asioiden pohtimiseen.

Kurssin laajuus oli 20 tuntia. Me opettajat suunnittelimme ennen kurssin alkua jokinlaisen karkean rungon, joka heijastaisi kaikille kulttuureille yhteisiä piirteitä sekä kokemuksia elämästä ja opiskelusta Suomessa. Teemoina olivat oppiminen ja opetus, kansalliset stereotypiat, yliopisto ja koulu, nonverbaalinen viestintä, sosio-

presented itself in January earlier this year when a training day with the theme "Internationalisation" was held at the Language Centre of Turku University with participants from the Language Centre and the university International Office.

Also present at the meeting were Finnish students who had studied for 6-month periods in universities abroad. They talked of the alienation they had experienced there, that there had been few opportunities to integrate with the regular students, that language courses had helped but had not been enough. In Finland, a similar situation also exists.

The objective of this experimental course was therefore to find a way to integrate Finnish and non-Finnish students in a language learning context, in which language and culture would be experienced together through discovery in the classroom.

The culture of the classroom

With these ideas in mind, an English course was set up in conjunction with the Finnish for Foreigners conversation class and teacher, Pirkko Hölttä-Lahtela. Both classes took place at the same time in adjacent rooms, but Finnish and non-Finnish students were equally mixed within the two rooms. Half the class time was spent speaking English or Finnish, with (mobile) teacher and language changing in each room halfway. From minimal input, tasks were set up; students in pairs or small groups, with different cultural partner(s) and gender when necessary, discussed and developed the task. At this point the guiding role of the teacher ceased, and we took part as everyone else until the halfway changeover when another thematically-related task was introduced in the other language, with final (usually L2) diary writing at the end (10 minutes).

kulttuuriset konventiot, kohteliaisuuden ilmaiseminen (Lampinen, 1990), naisten ja miesten roolit sekä sosiaalinen identiteetti.

Käytännön järjestelyt

Kurssille osallistui kolmisenkymmentä opiskelijaa, suunnilleen sama määrä suomalaisia ja ulkomaalaisia. Suomalaiset olivat pääasiassa maantieteen ja lääketieteen opiskelijoita, joilla oli jo ennestään hyvä englannin kielen taito. Myös ulkomaalaisten opiskelijoiden suomen taito oli enemmistöllä kohtuullisen hyvä, he olivat kaikki opiskelleet suomea vähintään vuoden pari. Ulkomaalaisia oli kahdeksasta eri maasta: yksi japanilainen, ranskalainen, iranilainen, unkarilainen, bangladeshilainen, 2 saksalaista, 5 venäläistä ja 3 brittiä. Ryhmät jaettiin tunnin alussa kahtia ja vierekkäisiin huoneisiin yritettiin saada suunnilleen sama määrä ulkomaalaisia ja suomalaisia. Myös suku-puolet jaettiin tasan niin hyvin kuin mahdollista. Kaksoistunnin toinen puolisko käytettiin englanninkieliseen, toinen suomenkieliseen keskusteluun. Opettajan antaman lyhyen aihetta käsitlevän informaation ja motivoinnin jälkeen ryhmä jaettiin pienryhmiin, joissa oli 2 - 4 mahdollisimman heterogeenisesti valittua keskustelijaa. Tässä pienryhmässä aihetta pohdittiin perusteellisesti eri henkilöiden näkökulmasta. Kun 45 minuuttia oli kulunut, opettajat vaihtoivat huonetta ja samalla myös kieli vaihtui. Samaa aihepiiriä käsiteltiin nyt eri kielellä ja vähän eri näkökulmastaakin. Pienryhmiä vaihdettiin toisella tunnilla, jotta jokainen saisi tutustua mahdollisimman moniin eri ihmisiin. Jälkimmäisen tunnin lopussa varattiin 10 min. "päiväkirjan" kirjoittamiseen, jolloin jokainen osallistuja opettajaa myöten analysoi tunnin tuomia vaikuttteita ja ilmapiiriä sekä esitti mahdollisia parannusehdotuksia. Ulkomaalaiset kirjoittivat suomeksi ja suomalaiset englanniksi.

Esimerkkitunti

The ten minutes spent by teachers and learners at the end of the 90-minute class time in writing diaries provided reflection time, feedback on classroom tasks and procedures, and also ongoing evaluation (as suggested in Allwright and Bailey, 1991; also Budd and Wright in Nunan, 1992). Extracts from Finnish student diaries (in their original form) are used here to describe the course.

As "an arena for interaction" (Breen, 1987), the classroom was certainly dynamic. Nationalities included Russian, Iranian, German, British, Bangladeshi, Hungarian, Japanese (as well as Finnish) with a wide range of personalities. In the same way as the students brought their own cultural identities to the class, the input for classroom tasks that Pirkko and I provided came from our own worlds of reference, as teachers educated in different cultures (Finland and Britain). Our approaches were different but complementary: Pirkko's need for a more structured framework and evaluation system balanced my more impulsive tendency to take risks.

Amongst the Finnish students, there were obviously some prejudiced cultural attitudes at the beginning, particularly towards self. Attitudes towards (collective) self came out particularly in the class on national stereotypes, held in Finnish with Pirkko. "It seems to me that we don't think much of ourselves. Almost everything was negative." "I cannot believe she actually came to Finland to study Finnish just because she was really interested in our country and culture." "One thing I learned is that we Finns are not quite as bad as we sometimes think, or then our fellow foreign students are just being polite."

Theme-centred interaction

Before the course began, Pirkko and I roughly planned the content of the course

Käytännön syistä jouduimme pari kertaa tekemään niin, että ainoastaan toinen opettajista piti tunnin: kerran tunti pidettiin kokonaan englanniksi, kerran suomeksi. Tällöin pitämäni tunnin aihe koski stereotypioita. Selvittelin aluksi hiukan teoriataustaa, jonka pohjana käytin Jaakko Lehtosen esitystä **Cultural stereotypes and intercultural communication**. Opiskeleijoille näytettiin kalvo stereotypoiden luokittelusta, minkä jälkeen asiaa selvennettiin suomalaisia koskevien stereotypioiden avulla. Tämän jälkeen jokaisen tuli itsekseen miettiä suomalaisiin liittyviä ominaisuuksia (5 - 8 piirrettä), jolloin automaattisesti tuli esiin suomalaisten oma näkemys ja se, mitä ulkomaalaiset meistä ajattelevat. Tämän jälkeen asiasta käyttiin lyhyt vertaileva keskustelu parin kanssa. Seuraavaksi koottiin kalvolle kaikki ne ominaisuudet, joita suomalaiset näkivät itsessään ja joita ulkomaalaiset meissä näkivät. Arviot näyttivät olevan aika kaukana toisistaan sekä määrellisesti että laadullisesti. Ulkomaalaiset kuvailivat meitä runsaammilla ja positiivisemmillä adjektiiveilla kuin suomalaiset itse, mikä synnytti asiasta mielenkiintoisen ja melko kiivaankin keskustelun.

Seuraavaksi tutustuttiin erältä osin Lehtosen esittelemään tutkimukseen vuodelta 1991. Tutkimukseen osallistuneiden 160 suomalaisen arviot itsestään olivat hämästyttävänsä samankaltaisia suomalaisopiskelijoiden arvioiden kanssa. Mielenkiintoista oli tutustua myös suomalaisten arvioon siitä, mitä virolaiset meistä ajattelevat: adjektiivit olivat erittäin myönteisiä. Vertailun vuoksi katsottiin myös, mitä suomalaiset arvelevat ruotsalaisten ajattelevan meistä. Tulos oli tyrmäävä negatiivinen. Tutkimustulokset herättivät vilkasta keskustelua erilaisten arvioiden syistä.

Tunnin viimeinen vaihe oli se, että pienryhmissä, joissa oli 1 suomalainen ja 2 ulkomaalaista, keskusteltiin ennakkoluottomasti siitä, millaisia käsityksiä

with a different theme for each of the ten weeks of the course. Themes were chosen to reflect schemata common to all cultures, and experience of living and studying in Finland, common to them all: learning and education, national stereotypes, university and school, non-verbal communication, socio-cultural conventions, politeness routines, male/female roles, and social identity. We each individually planned tasks based on the themes, and exchanged material and ideas. However, this planning was flexibly adjusted each week before each class after we had read the diaries, observed classroom discussions and talked informally with the students.

Students were clearly bothered by time pressure, wanting to spend a longer time on a task/topic, and building up relationships. On time pressure: "I understand that it isn't possible to talk with strangers, so hopefully we'll get to know each others soon. It might be better if we met more often, so we wouldn't forget our new friends and slip back to the routine that other studying mainly is. This class situation is completely different from taking notes in the other lessons, so it needs time to realize that you yourself have to say something, so maybe more frequent meetings could help that." "Maybe something I would like to change is that we would talk with one person a longer time than we do now, because in some cases the discussion must end when the time runs up."

Focus on learning

What was surprising about feedback from this course was that there were few complaints about using 2 languages. As I had hoped, speaking their own language with non-Finnish speakers had some kind of washback effect on Finnish students speaking English: "The 1st half of the class we spoke Finnish which I found quite difficult because I tried to speak

opiskelijoilla oli toistensa kansallisuuksista. Tarkoitus oli, että tasapuolisesti käsiteltäisiin niin positiivisia kuin negatiivisiakin asenteita. Keskustelu oli monessa suhteessa hedelmällistä ja ennakkoluulojakin saatiin ainakin jossain määrin hälvennetyksi.

Opiskelijat kommentoivat tuntia päiväkirjamerkinnöissään esim. seuraavasti:

"On mielenkiintoista huomata, mitä eri kansallisuudet ajattelevat toisistaan. Usein ei itse näe omia hyviä/huonoja puoliaan vaan toinen näkee ne helpommin, varsinkin ulkomaalainen. Usein ihmiset tekevät johtopäätöksen muutaman kokemuksen perusteella, joko hyvän tai huonon." (suomalainen)

"Luvalla saadaan kirjoittaa suomeksi. Suomalaisen paha vika on vetäytyminen. Olemme ilmeisesti niin omahyväisiä, ettemme tarvitse muita, muuta kuin korkeintaan muita suomalaisia. Olen aina kuvitellut ettei venäläisillä ole huumorintajua, mutta sitähän näyttää piisaavan vaikka muille jakaa. Ja myösken itsekriitiikkiä. Olisikohan joku psykologi vetänyt tästä johtopäätökset muinaisessa "nuoruidessani" viettämään viikkoon Leningradissa? Kivoja venäläistyttöjä!" (suomalainen)

"Tämä tunti oli mielenkiintoinen ja täyttymme ajatella tarkasti ja huolellisesti. Minä tiesin että suomalaiset pitävät itsestään vähän negatiivisesti, mutta en tiennut että suomalaisen oma-kuva oli niin ruma! Kyllä, suomalaiset ovat ujo ja vähäpuheinen, mutta jos on huono asia---en tiedä." (britti)

"Tänään oli mielenkiintoista, että olemme keskustelleet ihmisten piirteistä. Ja oli hauska tietää, miten suomalaiset ajattelevat ruotsalaisten ja virolaisten mielipidettä suomalaisista. Tuntuu siltä, että heillä on alumuudentunne ruotsalaisille." (japanilainen)

Ennen tuntia mietin pitkään, miten aihetta tulisi lähestyä, jotta se tuntuisi mah-

proper Finnish but then it sounded strange to myself. My 1st partner... They all had studied Finnish for such a short period (like 2 years) but still they spoke it fluently, I was amazed. English speaking felt much more comfortable to me for some reason." Naturally other reactions were also to be found, although no real opposition: "This time we spoke only English, which of course was very good. Now we could think with only one language, which helps to speak to my mind anyway."

Interaction was partly understood as a way of language learning: "I think this is the best way to learn how to really **use** a language. You can "perform" all through the lesson, so you get much more than from usual lessons. I think almost everyone at this stage has skills to speak and understand foreign language, it's just the question of practise." "I haven't spoken english in many years and I have forgotten a lot what I have learnt in school. In this course there is a **must**, I mean, here i have to get my mouth open, I have to speak with different people. And in this first time I have noticed, that although my english isn't very good, people can understand me, what I mean etc. "On the other hand: "Of course I must admit part of this is due to that you didn't have to work so hard compared with other courses. Still I think everyone of us gain something. This is quite good way to learn English."

Students were aware of strategies: "Sometimes when you shan't know an word, you have to say the idea on some other way. And that is the very important skill to any of us." "Nobody at the group speak Finnish, and the foreign students could understand all the way. (Often it happens so, when Finnish get together they began to use Finnish, when for example they don't know the meaning of some word)." One student writes "I think that it is easier to speak English with people, whose mother tongue is not English. Then we speak quite "easy" English

dollisimman mielenkiintoiselta ja monipuoliselta. Teoriataustan esiinottaminen auttoi ehkä hahmottamaan tätä aihepiiriä monipuolisemmin, kuin jos olisimme keskustelleet ilman taustatietoja. Keskustelu oli vilkasta ja tunnelma vaikutti minusta vapautuneelta ja miellyttävältä, vaikka puhuttiinkin aika aroistaasioista. Tämä oli poikkeuksellinen tunti mones-sakin mielessä. Koko kaksoistunnin ajan käytettiin vain suomea, mikä miellytti kovasti ulkomaalaisia, mutta ei niinkään suomalaisia, jotka eivät lainkaan voineet käyttää englantia. Samoin näin laajan teoriaosan esiinotto oli poikkeuksellista: normaalisti aiheen käsittelyyn annettiin vain joitakin virikekysymyksiä kalvolla tms.

Loppuarvio

Kaiken kaikkiaan kokeilu oli varsin kiintoina. Näytti kuitenkin siltä, että kaikki opiskelijat eivät olleet täysin sisäistäneet kurssin tavoitteita, vaan pitivät kiinni siitä, että kurssin olisi pitänyt olla ennen kaikkea kielen oppimista varten. Ihanteellisena eräs venäläispoika olisi pitänyt sitä, että samanlainen kurssi olisi voitu pitää kokonaan suomenkielisenä. Hänestä oli erinomainen idea saada keskustella suomalaisten opiskelijoiden kanssa, jolloin oman kieltaidon kehittäminen oli varsin motivoivaa ja mielekästä. Useimmat sentään eivät ajatelleet asiaa ihan näin itsekeskeisistä lähtökohdista, vaan ymmärsivät kurssin laajemmät tavoitteet.

Monille suomalaisille tämä oli ensimmäinen kokemus puhua suomea ulkomaalaisen kanssa ja heistä se oli aluksi aika outoa, koska he olivat aikaisemmin aina pitäneet itsestään selvänä, että kommunikointi ulkomaalaisen kanssa tapahtuu englanniksi - jos yleensä tapahtuu! Yritinkin parhaani mukaan propagoida sen puolesta, että suomalaiset ymmärtäisivät, kuinka tärkeää on antaa ulkomaalaisille mahdollisuus harjoitella kieltä käytännössä ja jutella heidän kanssaan suomea aina tilaisuuden tullen. Tästä asiasta

without odd words and so on." However, classroom observation showed quite the contrary: a frequent use of strategies to rephrase, explain, compensate for lack of vocabulary. This was one of the very strong positive features of student interactions in this particular class.

Evaluation

Of the 12 Finnish and 20 foreign students attending the course on at least one occasion, 24 completed the course (9 and 15 respectively). Although the course was an optional module, Finnish students needed to attend 80% of the course for credit; for the foreign students, the course was voluntary, with a written task at the end. Students who dropped out of the course may have experienced difficulties with the timing of the course (Friday afternoon) but also in at least one case, the student was openly disappointed not to speak Finnish all the time.

Evaluation for my part was based on the diaries, which offered suggestions for future consideration in other teaching and if the course were to be repeated. The diaries were a good way of getting closer to the students in such a short course. Some ethical questions came out of this. We teachers read the diaries each week, but the students did not read ours. Given the length of the course there was no time to openly discuss issues and expand. The final session could have been devoted to that.

Working with another teacher was very stimulating: we both became very involved with this particular course, looking forward to Friday afternoons for quite a different reason than normal! We got to know each other better, which helped with other work we were involved in, as members of the Board of the Language Centre. Both of us hoped to improve our language skills too: we used both languages to discuss material, but

eräs kurssilla ollut englantilainen tytö kirjoitti Turun yliopiston lehdessä seuraavasti: "Suomen kielen jatkokurssilla tapahtui pieni ihme: ulkomaalaiset saivat keskusteluyhteyden suomalaisiin opiskelijoihin. Yksi tunti pidettiin englanniksi, toinen suomeksi. Ryhmässämme oli suomalaisia, joiden kanssa oli helppo keskustella. Muuten puheyhteyden saaminen paikallisii on ollut varsin työlästä. Toisaalta on totta, että ulkomaiset opiskelijat ovat usein mieluummin keskenään kuin suomalaisten seurassa."

Asenteissa näyttäisi siis olevan korjaamisen varaa puolin ja toisin, joten uuden tyyppiä ja innostavia kokeiluja on sytäjatkaa ja kehitellä edelleen. Yksi asia, mikä tässä kokeilussa myös nousi esiin, oli opettajan rooli tämäntyyppisessä oppimistapahtumassa. Opettaja on tietysti etupäässä virikkeiden antaja ja tarvittaessa ohjaaja ja organisoija. Mutta kun siinä ei millään malttaisi pysytellä loitommalla, vaan kaiken aikaa tulee työtäneeksi itseään liikaakin opiskelijoiden joukkoon! Ja tokihan on mielenkiintoista kuunnella toisten keskusteluja.

Tuntien suunnittelussa sain kokea suurta iloa siitä, mitä on hedelmällinen ja antois yhteistyö kollegan kanssa. Koska olen omassa kielikeskuksessamme ainoa suomen kielen ulkomaalaisopettaja, on työni varsin itsenäistä ja yksinäistäkin, koska saman alan kollegoja ei ole. Olen Janelle hyvin kiitollinen hänen ehdottamastaan kokeilusta ja tuntien suunnittelussa käymistämme keskusteluista, jotka lähensivät meitä kovasti työtovereina ja antoivat aivan uudenlaista intoa työntekoon. Suuret kiitokset myös kaikille kurssilla olleille opiskelijoille, joiden ansiosta kokeilu onnistui erinomaisesti. Käytännön syistä tänä lukuvuonna ei ole mahdollista pitää uudelleen tämäntyyppistä kurssia, mutta näiden hyvien kokemusten jälkeen kokeilua tullaan varmasti jatkamaan ennen pitkää.

mostly Finnish. Our L2 diaries were a little half-hearted: so much to say, so little time. Our code-switching mirrored that of the students.

An endless source of information about what was really going on in the classroom was to be found in the diaries. Time was in short supply, focus on learning activities minimal, and negotiation of tasks etc was also minimal, which was an opportunity missed. As an experiment, however, it suggests ways forward.

We know that friendships were formed in the class. The atmosphere proved to be positive and relaxed, and feedback in the diaries confirm this feeling. What did we, the teachers and learners, learn about cross-cultural issues? The diaries revealed a fraction of what we all noticed, but the rest has, as always in teaching/learning, to be inferred.

Our thanks to all the students, Finnish and non-Finnish, who took part in the experiment.

Selected bibliography

- Allwright D and Bailey K M (1991) *Focus on the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Breen M P (1987) "Contemporary paradigms in syllabus design" *Language Teaching* 20:2,3.
- Kohonen V (1992) "Experiential language learning: second language learning as cooperative learner education" in Nunan D (1992).
- Lampinen A (1990) "Suomen kielen kohteliaisuusstrategioita". Suomen Kielen Seura.
- Legutke M and Thomas H (1991) *Process and Experience in the Language Classroom*. Harlow Essex: Longman Group UK limited.
- Lehtonen J (1992) "Cultural stereotypes and intercultural communication" Paper presented at The 2nd Eurasia Conference, June 1992. Jyväskylä, Finland.
- Nunan D (ed) (1992) *Collaborative Language Learning and Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

DIE "BIRKENBIHL-METHODE", FREMDSPRACHEN ZU LERNEN

U. Heuberger
Halden

In diesem Artikel wird die von Vera F. Birkenbihl entwickelte und in Deutschland seit Jahren angewendete Methode zum Fremdsprachenlernen¹ vorgestellt. Zu einem späteren Zeitpunkt folgt ein Bericht über die praktische Anwendung.

Hintergrund

Die Aufgabe von Sprachlehranstalten muß u.a. sein, die Wirksamkeit ihrer Methoden ständig zu überprüfen und weiterzuentwickeln. Dies gilt nicht nur für Detailfragen, sondern auch für die grundsätzliche Konzeption des Sprachenlehrens und -lernens. Unbequeme, weil vom Etablierten abweichende Gedanken dürfen nicht schon deshalb abgewiesen werden, weil sie auf den ersten Blick nicht ins herrschende Schema passen: "Kühner als das Unbekannte zu erforschen, kann es sein, das Bekannte zu bezweifeln" (Kasper).²

Hier soll die Birkenbihl-Methode vorgestellt werden, die seit Jahren in Deutschland mit zunehmendem Erfolg praktiziert wird, in Skandinavien aber bisher (fast) unbekannt ist. In Halden/Norwegen wird sie derzeit erstmals bei einem Deutschkurs für Fachleute aus dem Wohnungsbau angewendet. Ein Bericht über die praktischen Erfahrungen folgt in einem späteren Artikel.

Probleme der herkömmlichen Methoden

Befragt man z.B. Deutschstudenten nach den größten Problemen bei ihrem Sprachenlernen, so hört man vor allem die Antworten "Grammatik" und "Wortschatz". Für beide Bereiche wird viel Energie eingesetzt, deren Ertrag oft in keinem guten Verhältnis zum Aufwand steht. Hinzu kommt, daß spontane Sprachproduktion wegen der starken Dominanz des Denkens in Grammatikregeln nur selten gelingt. Der Wortschatz wird meist durch mehr oder weniger monotones "Vokabelpauken" erworben. Für beide Problemkreise - und weitere, hier aus Platzgründen nicht genannte - bietet die Birkenbihl-Methode Alternativen an.

Ein Abriß der Birkenbihl-Methode: Fundament

Die entscheidenden Grundlagen für diese auf alle Sprachen anwendbare Methode liegen in Erkenntnissen der Gehirnforschung. Stark vereinfacht wird von einer ursprünglich natürlichen Arbeitsteilung zwischen "Rechtshirn" und "Linkshirn" ausgegangen, die ab dem Eintritt in die Schule sträflich zugunsten der linken, analytisch arbeitenden Hirnseite vernachlässigt wird.³ Die Birkenbihl-Methode

¹ Birkenbihl, Vera, F.: Die Birkenbihl-Methode, Fremdsprachen zu lernen. mvg-Verlag, 4. mvg-Auflage, Landsberg: 1992

² Zitiert nach Birkenbihl, Vera F.: Kommunikationstraining. Zwischenmenschliche Beziehungen erfolgreich gestalten. mvg-Verlag, 12. Auflage, Landsberg: 1992, S. 255

³ vgl. z.B. Blakeslee, Thomas R.: Das rechte Gehirn. Aurum, Braunschweig: 1992 Mecacci, Luciano: Das einzigartige Gehirn. Über den Zusammenhang von Hirnstruktur und Individualität. Campus, Ffm/New York: 1986; Birkenbihl, Vera F.: Kommunikationstraining. mvg-Verlag, München: 1992

bezieht systematisch die rechte, bildhaft arbeitende Hirnhälfte in den Fremdsprachenerwerb ein indem sie dazu anleitet, bewußt bildhafte Vorstellungen von (fast) allen Worten zu entwickeln und erreicht dadurch ungewöhnliche, aber äußerst effektive und motivierende Lernschritte.

De-kodieren und hören/aktiv

Als Einstieg wird der Aufbau des Hörverständnisses gewählt. Hierzu werden als Hilfsmittel benötigt: Eine Tonkassette mit etwa 3 Minuten Fremdsprachentext - am besten ein Dialog - gesprochen in normalem Tempo von Muttersprachlern⁴ und die dazugehörige De-Kodierung. Letztere entspringt aus dem Ziel, die Struktur der Fremdsprache Wort für Wort herauszuarbeiten, wodurch eine "Übersetzung" entsteht, die dem Philologen die Haare zu Berge stehen lässt, für den Lerner aber entscheidende Vorteile hat:

- * (Fast) jedes Wort des fremden Textes ist in der muttersprachlichen De-Kodierung zu finden⁵
- * Wo keine direkte Übersetzung möglich ist, tritt der Unterschied in der Wortbildung deutlich zutage. Dennoch wird der Satzhalt i.d. Regel problemlos verstanden
- * Die Anordnung der Worte im muttersprachlichen "Satz" zeigt deutlich Gleichheiten und Unterschiede in der Sprachstruktur
- * Der Vorgang des De-Kodierens macht Spaß und erinnert eher an die Lösung eines Puzzles oder Kreuzworträtsels als an schwierige Übersetzungsarbeit.

Beispiel für eine De-Kodierung vom Deutschen ins Norwegische:

Was war eigentlich der Anlaß⁶ Ihrer Reise?
Hva var egentlig grunnen Deres reise?

Der Norweger versteht diese De-Kodierung problemlos, gleichzeitig hört/sieht er den unterschiedlichen Artikelgebrauch (der Anlaß/grunnen) und merkt, daß die im norwegischen notwendige Präposition "til" hier nicht "zum Einsatz" kommt.

Die Anwendung der De-Kodierung wird "Hören/aktiv" genannt. Der Hauptvorteil dieses Lernschrittes liegt in der **Ver-schmelzung der fremdsprachigen Worte mit den Bildern**, die für die muttersprachlichen Worte bereits vorhanden sind. Wie in Abschnitt 3.1 (Fundament) erwähnt, wird der Sprachlerner dazu angehalten, sich bewußt Bilder von (möglichst) allen Wörtern zu machen. Dies fällt zunächst meist schwer, weil diese Fähigkeit oft verschüttet ist, doch läßt sie sich mit etwas Training leicht wieder aktivieren.⁷ Zu Beginn des Lernschrittes muß nach dem Hören eines Satzes die Pausentaste gedrückt werden, wenn die Bilder nicht rechtzeitig auftauchen. Von Substantiven, Verben und Adjektiven können schnell Vorstellungen (= Bilder) entwickelt werden, bei den anderen Wortklassen dauert es länger, in vielen Fällen ist eine Wort-für-Wort-Verbildlichung auch nicht notwendig.

Der Student hört also den deutschen Text und liest dabei gleichzeitig die norwegische Dekodierung. Dabei macht er sich zu den Wörtern möglichst konkrete Bilder

⁴ Wegen des Vorbildcharakters sollen laut Birkenbihl ausschließlich Muttersprachler verwendet werden. Da ein sehr hoher Prozentsatz allen Lernens auf Imitation beruht, spielt das Nachahmen guter Vorbilder eine wesentlich stärkere Rolle als beim herkömmlichen Sprachunterricht.

⁵ Hierdurch entsteht im vorliegenden Falle ein "Pseudo-Norwegisch", welches jedoch den fremdsprachlichen Text transparent macht und für den Lerner problemlos ist, weil er ja seine Muttersprache beherrscht.

⁶ Der Artikel wird im Norwegischen dem Substantiv angehängt. Durch die räumliche Zusammenziehung des im Deutschen getrennten Artikel und Substantivs als Block mit ungefährer Größe des norwegischen Wortes soll dem Lerner bei der De-Kodierung dieser Unterschied sichtbar gemacht werden.

⁷ Birkenbihl, Vera F.: Stroh im Kopf? Oder: Gebrauchsanleitung fürs Gehirn. Speyer: GABAL 1992

mit seinem Rechtshirn. Dadurch verschmelzen diese Bilder untrennbar mit dem Fremdsprachentext, so daß es nach einigen Durchgängen für den Hörer gleichgültig ist, ob er den Inhalt auf Deutsch oder Norwegisch hört - die Bilder in seinem Rechtshirn sind ja die selben (und bleiben es auch in anderen Sprachen). Ein Satz wird bald als Einheit oder in seinen Elementen in jeder Geschwindigkeit und auch in anderen Zusammenhängen erkannt und geht in ein Reservoir an Bausteinen ein, das später auch aktiv verwendet werden kann.

Bei organisierten Sprachkursen werden zumindest die ersten De-Kodierungen von Fachleuten erstellt; später kann der Student nach seinem speziellen Interesse auch eigene anfertigen, z.B. zu Themen, die ihn besonders interessieren. Besonders einfach wird dies bei fremdsprachigen Filmen mit Untertiteln, die dann nur noch ergänzt und in die dem De-Kodieren eigentümliche Form gebracht werden müssen.

Die kurze theoretische Begündung dieses Schrittes läßt viele Fragen offen, doch sei ein Selbstversuch in diese Richtung empfohlen, z.B. in einer eingerosteten Fremdsprache (beim Verfasser war es Französisch). Die praktischen Ergebnisse sind verblüffend!

Hören/passiv

Das Hören/aktiv eines Lernabschnittes wird beherrscht, wenn die Kassette ohne Pausetaste und ohne Mitlesen des de-kodierten Textes gehört werden kann und dabei die bildlichen Vorstellungen gleichzeitig mit den Begriffen auftauchen.

Jetzt wird eine andere Fähigkeit des Rechtshirns in Anspruch genommen: Die Verarbeitung von parallelen Informationen.⁸ Die Kassette wird nun - am besten mittels Kopfhörer - so leise "abgehört", daß die Worte gerade nicht verstanden werden. Gleichzeitig können andere Dinge verrichtet werden (Hausarbeit, Lesen, Fernsehen, De-Kodieren der nächsten Lektion), so daß diese Lernzeit nicht andernorts fehlt. Dennoch gehen die ganzheitlichen, gefühlsbetonten Elemente der Kassette (Satzmelodie, Geschwindigkeit, Pausen, Lautstärke) in das Unterbewußte ein und verbessern das Sprachgefühl und später die aktive Sprachproduktion.

Praxis

Erst nach dieser relativ intensiven Vorbereitung soll die Sprache aktiv verwendet werden. Der Zeitpunkt hierfür gilt als gekommen, wenn der Lernende das Gefühl hat, daß er nun etwas mit der Sprache selbst tun will. Er entscheidet dabei nicht nur *wann* er sprachlich aktiv wird, sondern auch *welche Fertigkeit* er nach seinen individuellen Wünschen betonen will. Zuerst wird - meist, aber nicht zwangsläufig - die Sprechfertigkeit trainiert. Dabei spricht der Lernende den inzwischen völlig vertrauten Text parallel ("im Chor") mit dem Muttersprachler mit. Auf diese Weise nähert sich die Aussprache des Lernenden mehr und mehr der des Vorbildes auf der Kassette an. Wird der Kassettenton von Mal zu Mal leiser gestellt, so wird irgendwann der Text alleine akzentfrei gelesen.⁹ Im nächsten Schritt kann aus der de-kodierten Lektion ein Rollenspiel gemacht werden, indem der Lernende zuerst die

⁸ vgl. (1), S. 70 ff.

⁹ Die Birkenbihl-Methode: Erfolgsanleitung. Beiheft zum Englisch-Kurs "Management", Sound of People Verlag, Köln: 1992, S. 11

eine, dann die andere (oder weitere Rollen) übernimmt - wiederum simultan oder auch konsekutiv zum Mutterprachler. Es gibt eine Fülle von Variationsmöglichkeiten für diese Übungen. Das Gleiche gilt für die Fertigkeiten Lesen und Schreiben, die aus Platzgründen an dieser Stelle nicht mehr besprochen werden können.

Zusammenfassung

Die Birkenbihl-Methode ist kein Wundermittel zum völlig mühelosen Fremdsprachenerwerb, setzt aber die Energien effektiv und motivierend ein. Sie verlangt zunächst eine doppelte Investition, nämlich a) in Neudenken und b) in Visualisie-

rung. Der Ertrag besteht in raschem Erlernen von Fremdsprachen, auch von exotischen, bei zunehmender Selbständigkeit des Lernenden. Die gesamte Konzeption ist darauf angelegt, den Fremdsprachenlerner von Lehrer und Mitstudenten unabhängig zu machen. Das Pauken von Grammatikregeln und Vokabellisten entfällt, Grammatik wird GETAN, nicht analysiert.¹⁰ Der Wortschatz wird nur in konkreten Zusammenhängen gelernt, wobei Idiome und Synonyme später kaum falsch angewendet werden. Schließlich bringt das Visualisierungstraining auch auf allen anderen Denk-Ebenen außerhalb des Sprachenlernens erhebliche Vorteile.

¹⁰ Laut (1) sind nur etwa 3 % der Sprachlernenden an Grammatik interessiert. Diese können selbstverständlich auch mit Grammatikregeln arbeiten, aber der Rest wird nicht dazu gezwungen.

KALEVALASEURA ESITTÄYTYY

Sirkka-Liisa Mettomäki

Karelianismia ja kansanperinnettä

Kalevalaseura on tieteellinen seura, joka on perustettu vuonna 1919. Seura toimi epävirallisesti jo vuodesta 1911, jolloin siihen kuuluivat perustajajäseninä taiteilijat Akseli Gallen-Kallela ja Alpo Sailo sekä tiedemiehet Väinö Salminen, E. N. Setälä ja Matti Äyräpää. Seura on saanut nimensä Suomen kansalliseepokseen **Kalevalan** mukaan.

Kalevalaseuran aatteellisena lähtökohtana on karelianismi, mielenkiinto Kalevalaan, Karjalaan ja karjalaisuuteen, eli niihin ihmisiin ja siihen seutuun, josta suurin osa Kalevalan runoista on kerätty. Karelianit vaikuttivat erityisen voimakkaasti vuosisadan vaiheen aatteelliseen ilmapiiriin Suomessa. Perustamisestaan lähtien seura on toiminut säätiönä ja sen tarkoituksesta on suomalaisen kansanperinteent keräämisen, julkaisemisen, tutkimisen ja taiteellisen käytön edistäminen.

Ketkä kalevalaisia?

Kalevalaseuran vuosikokous on helmikuun 28. päivänä, Kalevalan päivänä. Vuodesta 1978 Kalevalan päivä on ollut virallinen kansallinen juhlapäivä, suomalaisen kulttuurin päivä. Vuosikokous kutsuu seuralle uudet jäsenet. Seuran puheenjohtajana toimii arkistonjohtaja Pekka Laaksonen ja varapuheenjohtajina professorit Heikki Kirkinen ja Hannes Sihvo.

Jäseniksi kutsutaan kansallisten tieteiden ja taiteiden alalla ansioituneita kansalaisia sekä Kalevalan tunnetuksi tekemisessä ansioituneita ulkomaalaisia. Vuonna 1993 seuralla on 234 kotimaista ja 113 ulkomaisista jäsentä. Monet ulkomaisista jäsenistä ovat joko Kalevalan käändäjiä tai

Kalevalan kuvittajia. Tähän mennessä Kalevala on käännetty joko kokonaan tai osittain 42 eri kielelle. Uusin käänös on fääriksi vuodelta 1993.

Kalevalaseura toimii

Vuosikokouksen lisäksi Kalevalaseura järjestää vuosittain loka-marraskuun vaihteessa **kekrijuhlan**, jossa palkitaan ansiotuneita kansallisen kulttuurityön veteraneja, lupaavia nuoria tutkijoita ja taiteilijoita sekä ansiotuneita perinteenaitajia ja -tallentajia. Tunnustuspalkintoja on jaettu vuodesta 1965.

Parhaiten tunnettu seuran toimintamuodoista lienee **Kalevalaseuran vuosikirjan** julkaiseminen. Vuosikirja on ilmestynyt säännöllisesti vuodesta 1921. Vuosikirjat 1 - 50 sisältävät kirjoituksia folkloresta ja kansallisista aiheista yleensä. Numerosta 51 (1971) vuosikirjat ovat keskittyneet aina yhteen teemaan; esimerkkeinä mainittakoon "Nimikirja", joka käsittelee nimiä ja nimistöä, "Runon ja rajan teillä", joka valottaa monipuolisesti pohjoiskarjalista perinnettä ennen ja nyt sekä "Inkerin teillä", jossa taas tutustutaan Inkeriin ja inkeriläisiin alkaen arkeologista löydöstä aina viimeisimpään Inkerikirjallisuuteen asti.

Vuonna 1985 juhlittiin 150-vuotiasta Kalevalaa. Kalevalaseura oli aktiivisesti mukana juhlinnan organisoimisessa julkaisemalla mm. vuosikirjat "Lönnrotin aika", "Kalevala ja maailman eepokset" ja "Kirjokannesta kipinä - Kalevalan juhlu vuoden satoa". Uusin Kalevalaseuran vuosikirja on "Kauas on pitkä matka", jossa valotetaan kotiseututunnetta ja nostalgiaa mm. perinteentutkimuksen ja taidehistorian keinoin.

Kalevalaseura

Lisätietoja seuran toiminnasta saa:
KALEVALASEURA
 Sirkka-Liisa Mettomäki,
 Kalevalaseuran sihteeri
 Osoite: Hallituskatu 1, 00170 Helsinki
 Puh. (90) 131 231, Fax. 13123 220

Huomattavimmat Kalevala-käännökset ilmestymisjärjestyksessä

- * Vanha Kalevala ilmestyi 1835
- * Uusi Kalevala ilmestyi 1849

1841 ruotsi (Vanha Kalevala)	1964 esperanto
1845 ranska (Vanha Kalevala, proosa-käännös)	1965 turkki
1852 saksa	1967 norja (lyhennelmä)
1864 ruotsi	1967 saksa
1867 ranska (Uusi Kalevala, proosa-käännös)	1968 saksa (lyhennelmä)
1871 unkari	1969 englanti (Vanha Kalevala), proosa-käännös)
1885 saksa	1969 gruusia
1888 englanti	1972 armenia (proosakäännös)
1888 venäjä	1972 liettua
1891 viro	1972 unkari
1894 tšekki	1974 puola
1901 ukraina	1976 japani
1907 englanti	1976 unkari
1907 tanska (lyhennelmä)	1983 fulani
1909 italia	1984 espanja
1909 unkari	1985 hollanti
1910 italia	1986 latina
1914 saksa	1986 vietnam (lyhennelmä)
1921 saksa	1988 amerikan englanti
1922 liettua	1989 englanti
1924 latvia	1990 hindı
1930 heprea (lyhennelmä)	1991 ranska
1930 ranska	1991 arabia
1935 serbokroatia	1992 suahili
1937 japani	1992 bulgaria
1939 viro	1992 kreikka
1940 hollanti (lyhennelmä)	1993 fääri
1944 ruotsi (lyhennelmä)	
1948 ruotsi (lyhennelmä)	
1948 saksa	
1953 espanja	
1954 jiddiš (lyhennelmä)	
1957 islanti	
1959 romania	
1959 viro	
1962 kiina	
1963 englanti (proosakäännös)	

**CALICO-SYMPORIUMI "NEW TECHNOLOGY
FOR A NEW WORLD"**
4. - 6.8.93 Budapestissa

Heli Pekkala
Jyväskylän yliopiston kielikeskus

CALICO-symposiumin pitopaikka Budapestissa oli historiallinen Stefánia palatsi.

Kansainvälinen CALICO-symposium pidettiin tänä vuonna Budapestissa. CALICO (Computer Assisted Learning & Instruction Consortium) on EuroCallin vastine Amerikan mantereella. Vuodesta 1983 se on järjestänyt vuotuisen symposiumin jäsenilleen, jotka ovat kiinnostuneita uudesta opetusteknologiasta ja tietokone-avusteisesta opetuksesta. Maija Tammelin raportoi Virginian maaliskuussa pidetystä amerikkalaisesta symposiumista (Kielikeskustelua 6/93). Vii-

me vuosina CALICO on lisäksi järjestänyt toisen, kansainvälisen symposiumin Yhdysvaltojen ulkopuolella.

Budapestin symposiumin aiheena oli **New Technology for a New World**. Unkarissa tietokoneala on nuori ja kiinnostus uuteen teknologiaan on valtava. Kongressissa oli toistasataa osallistujaa, joista lähes puolet unkarilaisia. Suomalaisia on kuullemma totuttu näkemään kaikissa kansainvälisissä kongresseissa - niinpä täälläkin oli yksi edustaja.

Konferenssin avasi juhlallisesti valtiosihteeri László Szendrei Unkarin puolustusministeriöstä. Keynote-puhujaksi oli kutsuttu USA:n ilmavoimien Brig. Gen. Ruben A. Cubero. CALICON toiminnanjohtaja, professori Frank L. Borchardt kertoi avajaispuheessaan lepoisalla tyyliläänn jutun CALL-ohjelmoijasta, joka kuolee ja tulee taivaan portille. Pyhä Pietari sanoo, että hänelle näytetään ensiksi taivas ja se toinen paikka ja sen jälkeen hän voi valita kumpaan haluaa mennä. - Taivas näyttää juuri sellaiselta kuin CALL-ohjelmoija on kertomusten perusteella kuvitellut: kauniita enkeleitä, vienoa harpunsoittoa, ehkä liiankin rauhallista. Sitten hänelle näytetään se toinen paikka: ihana valkoinen hiekkaranta, palmut huojuvat lepoisassa tuulessa, sininen meri houkuttelee uimaan, iloisia ja onnellisia ihmisiä kaikkialla. Hän ilmoittaa Pietarille valitsevansa tämän jälkimmäisen paikan. Kun hän tulee sinne, paikka on täynnä tulta ja tulikivenkatkuja, itkuja ja valitusta. Hän kysyy Paholaiselta, mistä tämä suuri muutos johtuu, viimeksiin paikka näytti aivan erilaiselta. Paholainen vastaa: "No, sehnä oli vain demo".

Demoja nähtiin ja kuultiin kolmen päivän ajan kahdessa rinnakkaisessa istunnossa. Plenaari-esityksiä oli kolme. Prof. Brian Gill, University of Galway, puhui oppimistyleistä ja kurssimateriaalien suunnitelusta. Brigham Young Universityn opettajat Stan Bishop ja Michael Bush, joiden aiheena oli *Interactive Movies: A Non-Didactic Approach to Foreign Language Skill Maintenance*, joutuivat sen ikävän tosiasian eteen, että tekniikka saattaa pettää juuri väärällä hetkellä. Esiintyjien laitteet eivät toimineet ja ohjelma jäi pelkän kuvailun varaan. Prof. Williard T. Daetschin aiheena oli *Cartoons and Advertisements As Teachers of Language and Culture*. Hän esitteli Dik Brownen sarjakuvan saksalaisiin käänöksiin perustuvan ohjelmansa **Hägar der Schreckliche - eine Reise mit Hägar**. Harald Hirmuin opettaa lukemaan saksaa hauskalla tavalla. Opiskelija voi käydä ohjelman sarjakuvia läpi missä järjestyksessä tahaansa. Kieltä vain vähän osaavat voivat aloittaa sarjakuvista, joissa on ainoastaan vähän tekstiä. Ohjelma antaa haluttaessa sana- ja kielioppiselityksiä ja myös tekstein käänökset. Ohjelma on tehty HyperCardin avulla MacIntoshille. Sitä voi tiedustella ja tilata suoraan tekijältä (Email: Daetsch@Ithaca tai telefax: 607274-3474). Professori Daetsch kertoi tekevänsä seuraavaan versioon lisäksi harjoituksia, joilla opiskelijan on mahdollista testata oppimisensa, sekä mahdollisesti lisäävänsä myöskin äänen kaikkiin sarjakuviin.

Belgialaiset tutkijat Wim Uyttersprot ja Wilfred Decoo, Research Centre Didascalia at the University of Antwerp, esittelivät sanasto-ohjelmaa *Vocabules for Windows: 9000 French Vocabulary Items*. Brigham Young Universityn saksan kielen professorin Randall L. Jonesin aiheena oli *The BYU Corpus of Spoken German*. Korpusessa on noin 700 000 nykyisin puhekielessä esiintyvää sanaa. Käyttäjä voi tutkia yksittäisten sanojen, sanalistojen, sanan osien tai sanontojen esiintymistä ja frekvenssiä puhekielessä.

Korpus on koottu vuosina 1989-1992 Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä.

Tietokoneavusteista kirjoittamisen opettamista käsittelivät esitelmässään Monica Prosch, jolla oli innostavia kokemuksia CALL-ohjelmien käytöstä peruskoulun englannin opetuksessa Norjassa ja Margaret Beauvois, University of Tennessee-Knoxville, joka kertoi kommunikatiivisesta ranskan kielen opetuksesta mikroverkon avulla. Hän käyttää luokassaan verkossa olevia mikroja kirjallisessa keskustelussa (written conversation on a LAN). Interaktio tapahtuu sekä opiskelijoiden kesken että opettajan ja opiskelijoiden välillä. Hänen kokemuksensa mukaan kirjoittamalla käytyn keskusteluun osallistuvat aktiivisemmin myös sellaiset opiskelijat, jotka tavallisessa luokkakeskustelussa ovat hiljaisia ja jäävät taka-alalle. Hollanissa kehitettyä Ganesh-ohjelmaa esitti viestinnän ja teknisen kirjoittamisen apulaisprofessori Bas A. Andeweg, Delft University of Technology. Ganesh on Windows-ympäristössä toimiva interaktiivinen, teknisten raporttien kirjoittamis- taidon kehittämiseen laadittu ohjelma.

CALICO-symposiumissa oli luonnollisesti useita CALIS-työkaluohjelmaan perustuvia esityksiä. CALICON ja CALISin kotipaikka on Duke University, jossa on parhaillaankin 12 tutkijan työryhmä kielenopetuksen, kasvatusalan ja tietokonealan asiantuntijoita kehittelemässä Windows-ympäristössä toimivaa WinCALIS-ohjelmaa. Ohjelman tekijöiden mukaan se on helppokäytöinen, joustava ja stimuloiva. Multimediaeditori ja audioeditori mahdollistavat videokuvan, animaation ja äänen lisäämisen harjoitukseen. WinCALIS kommunikoi kaikilla kielellä. Ohjelman esite kertoo: "With a click of the mouse, you can switch from language to language, each fully supported with diacritical marks. From Greek to Finnish, WinCALIS maps a language into your keyboard... CALIS is designed to support the UNICODE standard". Professori Borchardtin mukaan

ohjelman hankkimisessa kannattaa odottella ensi vuoden puolelle, sillä uusi Win-CALIS 2.0 versio valmistuu tammikuussa 94.

Budapestin symposiumi pidettiin 1700-luvulla rakennetussa barokkityylisessä Stefánia palatsissa. Konferenssin sponsoreina olivat CALICON lisäksi Unkarin opetusministeriö ja Unkarin puolustusministeriö. Unkarilaista vieraanvarai-

suutta konferenssin osanottajille osoitettiin monin tavoin.

CALICON seuraava vuotuinen symposiumi "Human Factors" Screen Design, Ergonomics, Aesthetics, Human-Computer Interface pidetään 14. - 18.3.94 Arizonassa Flagstaffissa ja seuraava kansainvälinen symposiumi todennäköisesti loppukesällä Kiinassa.

REACTIVE AND CREATIVE CALL

University of Exeter, 12. - 14.9.1993

Leena Subra
Jyväskylän yliopiston kielikeskus

Exeterin yliopiston ranskan kielen laitoksen vuosittain järjestämä tietokoneavusteisen kielenoppimisen kongressi kokosi tänä vuonna seitsemisenkymmentä ohjelmien käyttäjää, tekijää ja kieltenopettajaa hankkimaan lisää tietoa ja kokemuksia tietokoneiden käytön mahdollisuksista kieltenopetuksessa.

Tapahtuma näyttää olevan muodostumassa kansainvälisesti huomionotetuksi - osanottajista useat tulivat Euroopan ulkopuolelta ja vaikka joukossa oli sellaisia, jotka eivät ennen olleet olleet mukana, tuskin kukaan oli ensimmäistä kertaa aiheeseen perehtymässä. Tämä antoi kongressille oman leimansa, alustuksissa käsiteltiin enimmäkseen viimeisiä saavutuksia ja uusia projekteja, eivätkä pääluennot olleet johdatusta aiheeseen, vaan pikemminkin metodologisia ja teoreettisiakin rajoja ja suunnanvetoja. Myös käään istuntojen ulkopuolisia ohjelmien esittelyjä ei ollut, vaan illan viimeinen tunti käytettiin useimmiten ohjelman tekijöiden tenttaamiseen.

Kolmen päivän tiiviin työskentelyn pohjaksi oli tarjolla 35 alustusta osittain kahdessa rinnakkaisessa istunnossa ja

vaikka alustava ohjelma vaikuttikin liian täyneen ahdetulta ja osittain hieman sekavaltakin, muodostui kongressista kuitenkin varsin yhtenäinen, muutaman päteeman ympärille rakentunut kokonaisuus. Keskeiset teemat liikkuivat kahdella aksellilla, jotka tietyssä määrin heijastivat kahta näkemystä, jotka näyttävät jakavan tietokoneavusteisesta oppimisesta kiinnostuneet vähitellen vakiintuviin pääsuuntauksiin. Toisella aksellilla liikuttiin varsinaisesti ohjelmiin liittyvien kysymysten parissa - esitelmät sivusivat joko valmista, tiettyyn tarkoitukseen suunnattuja "oppimispaketteja", jotka voidaan vähällä vaivalla saada käyttöön tai muuhun kuin varsinaisesti kielenoppimiseen tarkoitettujen ohjelmien käyttöä kielenopetuksessa. Toisella aksellilla puolestaan oli kyse ohjelmien käytöstä opetuksessa: luovan työskentelyn väline oppimistilanteessa opettajan avulla vai itsenäiseen työskentelyn valmistettu ohjelma, joka parhaimmillaan vapauttaa opettajan rutiiinluonteesta kielitaidon harjoittamisesta ja/tai testaamisesta.

Koska Exeterin kongressin ennalta-annettuna kokoavana teemana oli luovuus, oli odotettavissa, että suuri osa alustuksista

liittyisi opettajan mahdollisuksiin käyttää tietokonetta ja sen tarjoamia työskentelytapoja laajemmin kuin vain aiheen tai harjoitusmallin mukaan rajattujen ohjelmapakettien kautta. Alustusten pohjalta ja muutenkin käytyjen keskustelujen kautta kävi kuitenkin varsin selväksi, että ohjelmasidonnaisemmassa, toisinaan "traditionaalismaksi" kutsutulla suuntaukolla oli omat vankat kannattajansa ja eräässä mielessä etulyöntiasema: tähän tarkoitukseen on eniten ohjelmia saatavaan ja niitä on jatkuvasti kehitteillä lisää.

Jako kahteen pääsuuntaan ei kuitenkaan ollut ehdoton: varsinkin eräät tekstin ja luetun ymmärtämisen kehittämiseen tähtäävät ohjelmat ja ohjelmien käyttötavat rikkoivat tästä melko jyrkkää asetelmaa painottamalla sekä itseopiskelua että ohjelmien käyttöä tavalla, joka mahdolistaa kielen oppimisen tilanteessa, jossa päähuomio kiinnitetään opiskeltavaan asiaan eikä niinkään kieleen. Tämä aine-opetukseen ehkä tiiviimmin liitettävissä

oleva tietokoneen käyttötapa nousikin useasti keskustelun aiheeksi ja eräs rajaveto tehtiin ohjelmien käyttötilanteen perustalta: korkeakoulutasoisessa opetuksessa ohjelmilta vaaditaan paitsi sisällön, myös niiden käyttötapojen osalta enemmän kuin kouluopetuksessa.

Huolimatta siitä, että pyrkimys selvempiin linjanvetoihin ja teemakokonaisuuksiin oli Exeterissäkin selvästi nähtävässä, että osanottajien tärkein tehtävä oli hankkia lisää tietoa ohjelmista - erityisesti sellaisista, jotka ovat vasta tekeillä tai joita ei ole kaupallisina tuotteina saatavina. Resurssien niukkuudesta kärsivien kohteena olivat tietysti esille tulleet mahdollisuudet käyttää jo olemassaolevia ohjelmia kielnenopetukseen. Ideoita oli esillä paljon ja monet niistä lienevät varsin käyttökelpoisia kunhan ne sovelletaan paikallisiin oloihin. Kaiken kaikkiaan yksinomaan kielnenopetukseen keskittynyt Exeterin kongressi oli antoisa ja on toivottavaa, että alkanutta yhteydenpitoa voitaisiin jatkossa pitää yllä.

University of Exeter, Marden Hall

EMANZIPATION DURCH LERNEN DER TECHNOLOGIE

EuroCall 1993 in Hull/England

Joachim Böger
Universität Jyväskylä, Sprachzentrum

Vom 15. - 17. September 1993 fand der internationale Kongreß zu computer-gestützten Medien im Fremdsprachenunterricht in Hull statt, der mit etwa 250 Teilnehmern aus über dreißig Ländern hervorragend besucht war. Am Vortag der Konferenz trafen sich die Organisatoren unter Leitung von Prof. Graham Davies, Prof. Graham Chesters und Prof. Dieter Wolff, um über die Institutionalisierung von EuroCall zu beratschlagen. Vorausgegangen war dieser Idee ein seit Helsinki 1991 wachsendes und extensives Interesse alter und neuer Teilnehmer an der Thematik, so daß Anfang 1993 ein Antrag auf EG-Mittel innerhalb von LIN-GUA gestellt wurde, um die Startphase einer europäischen CALL-Organisation (European Association for Computer-Assisted Language Learning) zu finanzieren. Die Gelder wurden bewilligt, und so konnte am 15. September die Gründung bekanntgegeben und der Vorstand vorgestellt werden, und während der Konferenz konnten die Teilnehmer Mitgliedsanträge ausfüllen, um der Organisation dadurch eine starke Basis zu geben.

Am 15. September konnte dann die Konferenz beginnen: Die Menge von 59 Vorträgen war in die 5 Themenbereiche 'Autonomous & Distance Learning', 'Multimedia', 'Resources & Tools', 'Evaluation & Assessment' und 'Integration' unterteilt, so daß die Teilnehmer oft die Qual der Wahl zwischen den parallelen Sitzungen hatten. Ergänzt wurde das theoretische Programm durch die verschiedenen Software-Demonstrationen, die ebenfalls parallel zu besuchen waren.

Im folgenden kann ich also nur die von mir besuchten Veranstaltungen vorstellen, doch wer sich einen Gesamtüberblick verschaffen möchte, der kann das Konfe-

renzhandbuch bestellen, in dem die Zusammenfassungen aller Vorträge enthalten sind (Emancipation Through Learning Technology, Conference Handbook. Mrs. June Thompson, University of Hull, Cottingham Road, GB - Hull HU6 7RX).

Den Eröffnungsvortrag hielt Prof. Dr. Dieter Wolff/ Wuppertal zum Thema 'Computers and classroom research': Ausgehend von der Prämisse, daß sich Computer gut für Untersuchungen in Fremdsprachenklassen eignen, erweiterte Wolff den Begriff 'classroom research', indem er zusätzlich zur traditionellen Definition (professional second language acquisition research) auch die Bedeutung von Untersuchungen durch Lehrer (action research) und Studenten/Schüler (language awareness) im Klassenraum hinzunahm. Letzteres sei nach Wolff besonders wichtig, weil dies modernen Lerntheorien zufolge dem Lerner helfe, Eigenschaften und Funktionen von Sprache sowie das eigene Lernpotential kennenzulernen. Sprechen und Hören ist nicht genug, denn ein ganzheitlicher Ansatz bei Lerneruntersuchungen müsse auch deren Sprachenbewußtheit entwickeln. Klassenraum-Untersuchungen sind also in zyklischer Weise verknüpft, indem Lerner-Untersuchungen die Lehrer-Untersuchungen beeinflussen und dies wiederum einen Einfluß auf die Aktivitäten professioneller Sprachforscher hat. Deren Ergebnisse nun fließen wieder in die Praxis des Sprachunterrichts ein.

Weiter führte Wolff aus, in welcher Weise er z.B. Computerprogramme und Telekommunikation (E-mail) einsetzte und auswertete, um so den Zyklus von Lernern, Lehrern und Forschern zu beschreiben. In dem Vortrag wurde deutlich, daß in den neuen Technologien im

Sprachenunterricht großes Potential gerade für das Sammeln von Daten, das Auswerten derselben und dadurch eine größere Berücksichtigung der Lerner stecke.

Nach diesem Plenarvortrag verteilten sich die Teilnehmer auf die verschiedenen Sektionen, und ich möchte im folgenden zunächst den Vortrag von **A. G. Sciarone**/ Delft 'Computer-controlled listening and foreign language acquisition' vorstellen. Am Institut für Angewandte Sprachwissenschaft der Universität Delft entstand das Computerprogramm 'Listen', das auf PC's, ausgerüstet mit einer Sprachkarte, läuft. Das Aufkommen der Computer hat es Sprachlehrern ermöglicht, Kurse auf die individuellen Bedürfnisse der Studenten zuzuschneiden, um so zu gewährleisten, daß die Lerner die gestellten Lernziele auch erreichen; in der Hauptsache handelt es sich bis jetzt noch um das Üben von Lese- und Schreibfertigkeit.

Wie arbeitet das Programm? - Es besteht aus mehreren Texten, die Teil des normalen Kurspensums sind, so daß die Studenten die Texte schon früher gehört haben. Im ersten Schritt wählt der Computer nun willkürlich Textpassagen aus, die der Student einmal in ganzer Länge hört; danach wird der Text fragmentweise abgerufen, und der Student soll nach jedem Fragment das Gehörte niederschreiben, resp. eintippen. Der Computer meldet, was und wieviel richtig geschrieben wurde, und der Student fährt auf diese Weise bis zum Ende des Textes fort. Jetzt gibt der Computer ein Feedback, und der Lerner hat die Möglichkeit, weiterzumachen oder den Text erneut zu hören und zu bearbeiten. Der Lernprozeß wird für den Studenten kontrollierbar, und er wird zum genauen Hören, Verstehen und Schreiben angehalten.

In einer getrennten Parameter-Datei kann der Lehrer für jeden Durchgang die Länge der Textpassagen, die Zeit etc. verändern. Die Vorteile dieses Hörverständnisprogramms liegen auf der Hand: (a) Der Lehrer ist von zeitraubenden Kon-

trollaufgaben befreit, (b) jeder Student wird individuell geprüft, (c) nicht gelöste Aufgaben müssen wiederholt werden, und (d) die Auswertung der Studentenergebnisse übernimmt der Computer. Um herauszufinden, ob das adäquate Lösen der Hörverständnisaufgaben bessere Kenntnisse ergibt als unkrolliertes Hören, wurden zwei Lernergruppen verglichen, und es stellte sich heraus, daß die computerkontrollierte Gruppe bedeutend bessere Ergebnisse erzielte.

Ein weiteres Computerprogramm (Lese-Welt - A vocabulary learning program with visual and acoustic support) stellte **Ute Greifnieder**/ Wiesbaden vor. Entwickelt für ausländische Schüler im DaF-Unterricht, sollte eine begleitende Studie die relative Effektivität dieses computergestützen Vokabellernspiels erhellen. Deswegen existieren zwei Präsentationsmöglichkeiten: (a) nur visuell und (b) visuell plus akustisch. Die Vokabeln existieren als Idiogramm, als geschriebenes Wort und als akustisches Signal.

Das Ziel der Studie lag darin zu zeigen, ob die Audiokomponente die Effektivität des Vokabellernens erhöht; weitere Modalitäten im Umgang der Schüler mit beiden Programmformen wurden ebenfalls untersucht. Mit Tests zu Beginn und Ende des Programms wurde das Lernen überprüft, und es stellte sich heraus, daß die akustische Unterstützung nicht bedeutsam für das Erlernen von Wörtern war (eine phonetische Fragestellung war nicht dabei). Die visuelle Aufnahme von Wörtern scheint demnach intensiver als die auditive zu sein, denn die Kontrollgruppe erzielte im Endtest in allen Punkten etwa gleichwertige Ergebnisse.

Den letzten Vortrag des ersten Tages präsentierten **Andreas Eck, Lienhard Legenhause**n und **Dieter Wolff**/ Münster u. Wuppertal zum Thema 'Telecommunications and the creation of a learning environment'. Im Fremdsprachenerwerb hat sich klar herausgestellt, daß bedeutungstragende authentische Kommunika-

tion den Lernprozeß unterstützt. Nur wenn die Interaktion von einer Notwendigkeit ausgeht und einem echten kommunikativen Zweck dient, erreichen die Äußerungen eine Tiefe, die das Lernsystem beeinflußt. Gruppenarbeit begünstigt vielfältige Verhandlungsprozesse und erlaubt einen hohen Grad an selbständigem und selbstbestimmtem Lernen; sie sollte bevorzugt in langfristigen Projekten stattfinden und mit einem kommunikativen Zweck verbunden sein, der über die Gruppe hinausreicht.

In diesem Zusammenhang bietet sich die Technologie der Telekommunikation (E-mail) als möglicher Partner an, da sie in idealer Weise eine Lernumgebung schaffen kann, in der die oben erwähnten Prinzipien erfüllt werden können. Mit anderen Worten, die lebensechten Funktionen außerhalb des Klassenraums können für den Fremdsprachenunterricht nutzbar gemacht werden und somit die Authentizität der Interaktion gewährleisten. Telekommunikation hilft, Verbindungen zu Muttersprachlern oder Fremdsprachenlernern in anderen Nationen herzustellen, sie überschreitet die Grenzen des Klassenraums, führt zu einer aufgabenorientierten Arbeitsteilung und ermöglicht die anschließende Bearbeitung und Bewertung authentischer Texte.

In der Projektstudie, deren Ergebnisse vorgestellt wurden, stellten sich die beschriebenen Vorteile ein: Die Studenten waren sehr aktiv im schreiben von E-mail-Texten, sie strengten sich sehr an, um gute grammatische Formen und Synonyme in der Lexik zu finden. Die Texte können gespeichert und mit Textverarbeitungsprogrammen bearbeitet werden. Die verwendete Sprache hat einen hohen Realitätsbezug, da die Behandlung der verschiedensten Themen einer typischen Interaktion in alltagssprachlichen Situationen entspricht.

Im Anschluß an die Vorträge gab es Gelegenheit von 17.30 - 19.00 und nach dem Abendessen noch von 21.00 - 22.00

bei Software-Demonstrationen neue Programme und Trends zu sehen und auszuprobieren. Vorgestellt wurden an diesem ersten Tag Programme zu Französisch, Russisch, Norwegisch, Latein sowie elektronische Wörterbücher, ein Phonetikprogramm oder eine Hilfe zum Übersetzen. Zum Abschluß des Abends gab es zur Erleichterung aller aber noch die Möglichkeit, bei englischem Bier die Teilnehmer auch einmal persönlich kennenzulernen.

Der zweite Tag begann mit Vorträgen und Software-Demonstrationen. Den Höhepunkt dieses Tages und wohl auch des Seminars bildeten meiner Meinung nach die beiden Plenarvorträge von Prof. **Wilfried Decoo**/ Antwerpen und Prof. **Stephen Heppeil**/ Essex. Es war von den Veranstaltern hervorragend geplant, gerade zwei Sprecher einzuladen und nacheinander referieren zu lassen, die erwartungsgemäß sehr gegensätzliche Standpunkte vertreten würden.

Zuerst hörten die Teilnehmer **Wilfried Decoo** mit dem Thema 'In defence of drill and practice in CALL: A re-evaluation of fundamental strategies'. Betrachtet man die Untersuchungen zu CALL seit 1988, so müsse man nach Decoo hauptsächlich eine Auseinandersetzung mit den utopischen Möglichkeiten des neuen Mediums konstatieren, die sich am Horizont dieses ehrfurchtgebietenden Wunderlandes zeigten. Es besteht kein Zweifel, daß die Potentiale mit aller Energie und Kreativität untersucht werden müßten, doch bedauerte es Decoo, daß über dieser Entwicklung traditionelle Formen von CALL - ein wenig verächtlich 'drill and practice' genannt - leider in den Hintergrund gedrängt würden. So scheint es, als ob die neuen komplexeren Systeme auch komplexe und eher kreative Inhalte benötigten, doch wird hierbei vergessen, daß einfaches Training von Lexik und Grammatik ebenfalls in dynamische Lernumgebungen eingebettet sein kann.

Decoo stellte heraus, daß die Nützlichkeit von 'drill and practice' offensichtlich sei und kritisierte die einseitige Betonung des kommunikativen Aspekts, der die kleinen Bausteine im Sprachlernprozeß vernachlässige. Technologischer Aufwand steht in keiner notwendigen Beziehung zum dargebotenen Inhalt, und auch CALL darf nicht auf die traditionellen Lernmethoden verzichten. Aus didaktischer Sicht sollte man zwischen Mikro-, Meso- und Makro-Sprechakten unterscheiden, wobei die Mikro-Akte innerhalb einer gerechtfertigten Taxonomie gepaukt werden sollten. Wenn also 'drill and practice' noch einen berechtigten Platz im Sprachenlernen hat, muß gefragt werden, in welchem Ausmaß CALL eine große Rolle spielt.

Man muß natürlich zuerst die sehr vielfältigen Bedürfnisse der Sprachlerner berücksichtigen, und 'drill and practice' kann hier sehr gut das benutzte Lernmaterial integrieren. Das Computerprogramm muß auf den Markt passen, denn von den Lehrern ist bis jetzt nur eine kleine Zahl damit beschäftigt; wichtig ist zudem, daß die Programme auf einem einfachen, aber schnellen PC zu benutzen sind, am besten sogar unter Windows, so daß ein vielfältiger Zugriff erreicht wird. Außerdem darf nicht vergessen werden, daß die Maschine die Drillübungen ausführt, während dem Lehrer immer noch die kommunikative Rolle zufällt. Der Computer kann nur als Teil einer komplexen Lernumgebung gesehen werden und darf auch keine überdurchschnittlichen Kosten verursachen. Wenn wir unter CALL nur High-Tech-Konfigurationen verstehen, steht dieser Bereich sicher nur wenigen Glücklichen offen.

Zu diesen Glücklichen zählt sicher **Stephen Heppell**, der in seinem Vortrag 'Children of the multi-media-world' Zukunftsmusik vorstellte, wenn wir an eine größere Verbreitung von CALL denken. Heppell betonte, daß in unserer heutigen, schon äußerst stark von elektronischen Medien geprägten Welt der Umgang und

das Spielen mit diesen Medien für die jüngere Generation der Schüler und Studenten so selbstverständlich geworden sei, daß auch der Fremdsprachenunterricht nicht mehr ohne derartige Stimuli auskommen könne. Ausgehend von der Behauptung, fast alle Kinder hätten heute auch zu Hause Zugriff auf einen Computer, sei es dann nur die logische Konsequenz, diese zur Effektivierung des Lernens einzusetzen.

Sehr eindrucksvoll wurde den Teilnehmern gezeigt, zu was die Technologie heute in der Lage ist, indem wir ein Programm mit digitalisierten Video- und Audiopassagen, Animation, sowie integrierter Grafik- und Textverarbeitung bewundern konnten, das natürlich mit dem Lerner durch Ton-, Text- und Zeicheneingabe interagieren konnte. Heppell hob das überaus hohe Erwartungsklima unter Schülern hervor, so daß ohne diese Technologie kaum noch eine Motivation zum Lernen möglich sei.

Eine Intention der Veranstalter war sicherlich gewesen, die Pole in CALL deutlich herauszustellen, und in der anschließenden sehr lebhaften Diskussion bot sich für jeden Teilnehmer die Gelegenheit, eine persönliche Synthese zu finden.

Nach dieser äußerst ergiebigen Veranstaltung begab sich die gesamte Teilnehmerschar zum Empfang des Oberbürgermeisters von Hull ins Gildehaus der Stadt, und bei Snack und Wein bot sich Gelegenheit, das gerade Gehörte weiter durchzukauen. Es schloß sich ein kurzer Besuch im Kunstmuseum von Hull an, bevor es mit den nächsten Vorträgen weiterging.

Der Beitrag von **Robert Hoffman**/ Hong Kong 'Powerful, personal: Electronic mail and the L2 writing process' war ein Projektbericht über den effektiven Einsatz von E-mail im Schreiblernprozeß. Hervorgehoben wurde von Hoffman die große Flexibilität und Unmittelbarkeit, mit der Lehrer und Studenten während des Schreibprozesses Fragen und Kommenta-

re austauschen können. Zu jeder Zeit - auch außerhalb der gemeinsamen Klassensitzungen - besteht die Möglichkeit, den Entwicklungsprozeß geschriebener Texte zu verfolgen, Fragen seitens der Studenten zu beantworten und Kommentare von allgemeinem Interesse allen Studenten schnell zugänglich zu machen. Die Vorteile liegen auf der Hand: Der Lehrer hat direkten Zugriff zu leserlichen Textpassagen (vs. handgeschriebenen Texten); der Student fühlt sich nicht allein gelassen, er bekommt persönliches Feedback, und das Thema bleibt lebendig; Fragen entstehen häufig nach den Unterrichtsstunden und können so beantwortet werden, v.a. werden sie auch gestellt, da - besonders aus asiatischer Sicht wichtig - der Student bei Fehlern oder Fragen nicht das Gesicht gegenüber der Klasse verliert. In einer abschließenden, 20 Punkte umfassenden Umfrage unter den Studenten wird die hohe Akzeptanz deutlich: 85% mögen E-mail im Schreibunterricht, und 93% empfehlen es als zusätzliches Mittel in der Lehrer-Lerner Kommunikation.

Wie authentisches Videomaterial für den Computer nutzbar gemacht werden kann, stellte **David Little**/ Dublin vor: 'Interactive videocassette for self-access: A preliminary report on the implementation of Autotutor II'. Zur technischen Ausstattung sei gesagt, daß das Programm einen VHS-Videorecorder, einen PC mit Video-Blasterkarte, einen VGA-Monitor und einen Lautsprecher benötigt - heutzutage fast schon standardmäßig vorhanden. Geschrieben wurde das Programm, um die Möglichkeiten zu untersuchen, inwieweit das System Lernerautonomie im Selbststudium fördert. Das Material besteht aus neun authentischen Video-Segmenten über Tourismus in Florida, und das interaktive Programm bearbeitet es mit dem Lerner in verschiedener Form.

In einer Pilotphase wurde das Programm in sechs Lernergruppen getestet, und in allen Fällen konnte eine lebendige Lernsituation stimuliert werden, indem in

Kleingruppen spontaner Informationsaustausch stattfand und Verständnisprobleme gelöst wurden.

Exotischer, aber deswegen nicht minder interessant war der Beitrag von Devin N. Asay / Provo-Utah über 'Chinese CALL projects in use and under development'. Das erste Programm 'Chinese P & R Diagnostics' (MacIntosh) generiert Übungs- und Testmodule zu gehörten chinesischen Zeichen, denen der Student die richtige Bedeutung zuordnen muß. Vorteile: Der Lehrer hat mehr Zeit für aktive Unterweisung, die zeitraubende Arbeit für den Studenten mit Tonband und Pinyin-Transkription entfällt, und er bekommt sofortiges Feedback zu seinen Lösungen.

Das zweite Programm 'Early Spring' (MacIntosh) enthält die digitalisierte Version des chinesischen Spielfilms Early Spring; es trainiert somit Hörverständnis und enthält verschiedene Übungstypen zum Vokabellernen. Die wichtigsten Dialoge des Films stehen weiterhin zur Verfügung in traditionellen und vereinfachten chinesischen Zeichen, in Pinyin-Umschrift sowie in wörtlicher und literarischer englischer Übersetzung.

Auf MS-Dos-Computern läuft das Programm 'Reading Chinese Newspapers'; auch hier stehen verschiedene Textversionen zur Verfügung, und die Studenten sollen mit der Durcharbeitung der Texte und Übungen einen relativ gleichen Kenntnisstand erreichen, bevor sie in einen gemeinsamen Lesekurs kommen. Spezielle Übungen zur Satzstruktur machen die Textsorte Zeitungsartikel transparent.

Das war der zweite Arbeitstag. Das gemeinsame Abendessen endete später als

geplant (22.00), so daß der kulturelle Teil des Abends, ein Gitarrenkonzert, ebenfalls verspätet endete (23.30) und so nur noch ein halbes Stündchen für das erfrischende englische Bier übrigblieb.

Der letzte Konferenztag brach an, es regnete wie auch an den ersten beiden Tagen, doch dies steigerte nur den Wunsch, im Trockenen sitzen und keine Streifzüge durch Hull unternehmen zu wollen. Zum Abschluß des Streifzuges durch das Kongreßprogramm gehe ich auf den Beitrag von Werner Stiers / Wuppertal ein, der ein Autorenprogramm vorstellt: 'Topic Workbench - a new approach to authoring or: how to create a complex CALL program from a shopping list'. Die Ausgangssituation für Stiers bez. der Hardware bildete die aktuelle Arbeit in Schulklassen: Hochkomplexe Systeme (Multimedia) sind zwar eindrucksvoll, verlangen aber hohe Investitionen in Hardware und machen zudem eine Umstrukturierung 'normaler' Unterrichtsstunden notwendig, um methodisch sinnvolle Einheiten zu kreieren. Anpassungsfähige Autorensysteme erlauben es demgegenüber, CALL-Programme gut in laufende Unterrichtseinheiten zu integrieren, doch erfordern sie Programmierkenntnisse, wenn man ihre Kapazitäten voll ausnutzen will.

Damit Lehrer im Fremdsprachenunterricht vermehrt Computer einsetzen, müssen die Programme so einfach einzusetzen sein wie traditionelle Medien. Das vorgestellte Programm erfüllt diese Anforde-

rungen, es ist komplex genug für vernünftige Lernschritte, aber gleichzeitig auch einfach genug, um im Klassenraum leicht eingesetzt zu werden. Das Programm bietet ein Menu von Übungen, aus denen der Lehrer einige aussuchen kann; nun stellt das Programm integrierte Lerneinheiten aus Übungsmodulen zusammen, die Funktionen zu Worthilfe, Wörterbuch, Test und Wiederholung haben. Alle Module können mit Sprachmaterial im ASCII-Code gefüllt werden, so daß jeder Lehrer mit einem beliebigen Textverarbeitungsprogramm eigene Texte eingeben kann.

Der Lerner bekommt also ein Computerprogramm, das verschiedene Übungsformen zu einem Thema und einem Textkorpus anbietet und weiter in der Lage ist, sprachliche Alternativen und detaillierte Kommentare zu geben. Der Lehrer kann den Übungstyp auswählen und das Hilfe-Niveau der Lernsituation anpassen.

Hiermit möchte ich den Streifzug beenden. Der Kongreß bot eine enorme Anzahl an Vorträgen und Computerprogrammen, so daß sicher jeder Teilnehmer auf seine Kosten kommen konnte. Den Veranstaltern gebührt großer Dank, da sie den Kongreß hervorragend organisiert hatten.

POTENZEN UND GRENZEN MULTIMEDIALER FREMDSPRACHENPROGRAMME

Joachim Böger
Universität Jyväskylä, Sprachenzentrum

Unter diesem Motto stand das Weiterbildungsseminar für LehrerInnen mit fachbezogenem Deutschunterricht, das vom Zentralen Spracheninstitut und vom Sprachenzentrum der Universität Jyväskylä veranstaltet wurde und am 8. und 9. Oktober in Jyväskylä stattfand. In ihrer Eröffnungsrede betonte Prof. **Raija Markkanen**, daß im Zuge der Rezession und der schrumpfenden Geldmittel in Finnland der Einsatz von neuen Medien im Sprachenunterricht an Bedeutung gewinne, und so sei es naturgemäß interessant, Möglichkeiten und Grenzen multimedialer Programme kennenzulernen. Doch sie hob auch hervor, daß man mit dem Einsatz von neuen Medien nur in Zusammenhang mit einer lerntheoretischen und linguistisch fundierten Theorie des Sprachenunterrichts auf die Anforderungen der Zeit reagieren könne. Die Organisatoren **Sabine Ylönen** und **Heli Pekkala** wünschten im Anschluß daran den Teilnehmern einen ergiebigen Aufenthalt, wobei Sabine den positiven Effekt der relativ kleinen Zahl der rund 20 angereisten Multimedia-Freunde herausstellte, da sich auf diese Weise alle intensiv mit der Thematik beschäftigen könnten.

Als Referenten standen diesmal **Katrin Schöpf** und **Ingetraud Tosch** vom Institut für Medien, Berlin sowie Dr. **Martin Hahn** vom Institut für Auslandsgermanistik der Universität Jena zur Verfügung. An dieser Stelle möchte ich hervorheben, daß das Seminar auch als Resultat der langen Zusammenarbeit zwischen Jena, Berlin und Jyväskylä gesehen werden muß. Früchte dieser Zusammenarbeit sind z.B. die Videos 'Handelspartner Finnland' und 'Geschäftsdeutsch' von Martin Hahn, Ewald Reuter und Sabine Ylönen, die übrigens im Zentralen

Spracheninstitut in Jyväskylä zu beziehen sind.

Den Eröffnungsvortrag "Potenzen und Grenzen multimedialer Fremdsprachenprogramme" hielt **Katrin Schöpf**, und sie machte am Anfang deutlich, daß unter 'multimedial' nicht der parallele oder kombinierte Einsatz verschiedener Medien während einer Unterrichtsstunde zu verstehen sei. Nach ihrer Definition handelt es sich bei diesem Begriff um die Integration verschiedener Medien auf einem Datenträger - im später vorgestellten Beispiel um einen digitalisierten Videofilm kombiniert mit einem Computersprachprogramm. An einem solchen Multimedia-PC (MPC) kann der Lerner dann Ton, Bild und Text abrufen und die entsprechenden Lernschritte absolvieren. Nach Meinung der Referentin besteht der Zweck eines derartigen Computerplatzes in erster Linie darin, einem Lerner im Selbststudium individuelles Tempo und Vorgehen zu ermöglichen. Der Einsatz im Klassenraum spielt demnach nur eine marginale Rolle.

Angesprochen auf technische Voraussetzungen und Ausrüstung stellte sich heraus, daß das eigene Produzieren derartiger Programme mit Autorensystem (z.B. Toolbook, Authorware Professional, Icon-Author) intensive Einarbeit erfordert. Für das Arbeiten mit einem fertigen Programm benötigt man einen 486er Computer mit CD-ROM-Laufwerk (Compact Disc Read Only Memory). Digitalisierte Audio- und Videosequenzen benötigen noch derart große Speicherkapazitäten, daß z.B. eine Festplatte für ca. 5 Minuten Bild und Ton 140 MegaByte bereitstellen muß. Ein CD-ROM-Laufwerk sollte also in Zukunft bei jedem

Computer, der für das Selbststudium vorgesehen ist, zur Grundausstattung gehören.

Worin besteht nun der Vorteil derartiger Programme? Bezogen auf die Prämissen, daß ein multimediales Programm in erster Linie von einem Einzellerner im Selbststudium benutzt wird, stellte Katrin Schöpf vier Vorteile heraus: 1. - Lernweg: der Lerner kann selbst wählen, welche Schritte im Programm er in welcher Reihenfolge durchlaufen möchte; 2. - Lerntempo: es ist dem Lerner überlassen, wie intensiv er sich mit einzelnen Übungen befassen möchte; 3. - Lernzeit und 4. - Lernort: Tageszeit und Ort sind wählbar, d.h. hier wird z.B. auch an Betriebe gedacht, die ihren Mitarbeitern während der Arbeitszeit oder für zu Hause einen Sprachlernplatz anbieten. Dem Konzept zugrunde liegt die methodologische Vorüberlegung von Konstruktivismus versus Instruktivismus: es findet eine Abkehr von letzterem, also einem lehrerzentrierten Unterricht, und eine Hinwendung zu ersterem statt, demzufolge sich der Lerner selbst sein Wissen suchen kann.

Nach der Kaffeepause wurde den Teilnehmern nun die fertige Sequenz "Reise nach Benin, Vorverhandlungen" aus dem interaktiven Sprachlernprogramm 'Geschäftsdeutsch auf Handelsmessen' vorgestellt. Hier war ursprünglich eine Aufteilung in Arbeitsgruppen vorgesehen, doch dank der kleinen Zahl war dies nicht nötig, und alle hatten die Möglichkeit, an der intensiven Diskussion über das Material mitzuwirken. Als Ausgangsmaterial für das Computerprogramm dienten ca. 60 Minuten authentisches, lineares Videomaterial von der Leipziger Tourismus Messe 1992. Dieses Material wurde und wird interaktiv aufgerüstet, denn bisher sind erst 5 Minuten Video zur ersten von 11 Sequenzen verarbeitet worden. Lernziele sind dabei das Training des Seh-Hör-Verstehens von gesprochener, berufsbezogener Sprache, die Erweiterung der Redemittel, Übung der Grundstrukturen von deutscher Syntax und

Formenlehre, Sicherheit im Gebrauch von Redewendungen sowie Erkennen und Korrektur typischer sprachlicher Fehler von Ausländern. Eingesetzt werden soll das Programm im Materialverbund von Video und Lehrbuch im Klassenraum und dem Computerprogramm im Selbststudium. Während der detaillierten Vorführung von Struktur und Übungen bot sich reichlich Stoff zum Diskutieren, und es wurde festgehalten, daß diese Übungsform als zusätzliches Medium anzusehen ist, das in keiner Weise kommunikativen Unterricht ersetzen kann. Da das Programm noch nicht fertig war, konnten auch einige Verbesserungsvorschläge gemacht werden, und für die Teilnehmer war interessant zu sehen, wie vielfältig und zeitintensiv ein interaktives Computerprogramm geplant werden muß.

Der anschließende, den ersten Tag abschließende gemütliche Teil mit Wein und Salat war wirklich gemütlich, denn es bot sich ausreichend Gelegenheit, mit den Referenten und Teilnehmern über das Gehörte und Gesehene sowie über dies und das zu reden.

Der folgende Tag begann mit dem Eröffnungsvortrag von Martin Hahn zum Thema "Evaluierung vorliegender Computer-Fremdsprachenprogramme und Schlußfolgerungen für den Unterrichtseinsatz". Zuerst wurde festgehalten, daß der Computer als Maschine nicht zum Lehrer in Konkurrenz gebracht werden kann - Vorbehalte unter Lehrern gegen dieses Medium röhren vielleicht von einem Mißverständnis in diesem Punkt her -, denn die Einsatzmöglichkeiten scheinen doch begrenzt, indem der Computer eher an der Peripherie des Unterrichts, also beim selbständigen Lernen eine Rolle spielt. Ein Leistungsvergleich kann somit nur auf der Medienebene stattfinden, und hier liegen die Vorteile gegenüber einem Lehrbuch auf der Hand:

Der Zugriff auf bestimmte Informationen ist schnell und problemlos möglich und durch das Vorhandensein verschiedener

Informationsformen (Audio, Video, Text) auch sehr abwechslungsreich. Es findet immerhin eine Interaktion zwischen Mensch und Maschine statt, und beim Abarbeiten der Übungen reagiert die Maschine immer geduldig und ohne nervös zu werden. Besonders offene Autorenprogramme zeichnen sich dadurch aus, daß durch Eingabe neuer Texte der Materialkorporus auf aktuellem Stand gehalten werden kann.

Nach einer Kaffepause teilte sich das Plenum, und in zwei Arbeitsgruppen, die nach der Mittagspause wechselten, konnte man sich intensiv mit dem Computerprogramm "Sach- und Fachtexte Deutsch" (**Martin Hahn/ Katrin Schöpf**) und dem neuen Videomaterial "Reiseland Benin. Vertragsverhandlungen" (**Ingetraud Tosch**) beschäftigen.

Bei dem Computerprogramm handelt es sich um bisher vier authentische Texte aus den Bereichen Wirtschaft, Umweltschutz, Naturwissenschaften und zu den Textsorten Artikel, Lehrbuch, Vortrag, Prospekt. Die Texte setzen ein eher hohes Sprachniveau voraus, und geübt wird das Leseverstehen anhand verschiedener Aufgaben zur Texterschließung; abschließende Tests zur Kontrolle von Leseverstehen runden das Programm ab. An der Frage des Sprachniveaus der Texte entzündete sich eine lange Diskussion bezüglich der Verwertbarkeit von sogenannten Turnkey-, d.h. fertigen Programmen, in die der Lehrer keine eigenen Texte mehr eingeben kann. Es stellte sich heraus, daß niemand der Teilnehmer das Programm so recht einsetzen könnte, und Martin Hahn machte daraufhin das Angebot, die Lehrer könnten eigene Texte auswählen, bearbeiten, mit einem Glossar versehen und an ihn schicken, so daß er sie in das Programm implementieren könne. Auf diese Weise erhielte jeder Lehrer 'sein' passendes Programm, das er/sie auch wirklich einsetzen könnte.

Das Programm ist so aufgebaut, daß jeweils Verständnishilfen (Textvereinfachung, Themadefinition, Schlüsselwörter, Hypothesenbildung und Wörterbuch) Erschließen und Verstehen eines Textes erleichtern. Verschiedene Übungen zur Lexik und zur Satz-Textstruktur werden durchlaufen, und im Multiple-Choice-Verfahren wird das Leseverständnis kontrolliert. In den Übungen muß der Lerner z.B. auswählen, zuordnen, zusammensetzen, auffüllen, umschreiben, verbinden oder gegenüberstellen. Auch dieses Programm ist in erster Linie für das autonome Lernen zur Ergänzung und Vertiefung der Arbeit mit Fachtexten vorgesehen.

In der sehr ergiebigen Diskussion im Laufe der Vorstellung des Programms äußerten alle Teilnehmer die Meinung, es einsetzen zu können, wenn die Texte stärker dem Adressatenkreis entsprächen, und der Vorschlag, eigene Texte auszuwählen und nach Jena zu schicken, wurde dankbar aufgenommen. Einen Vorteil sahen die Teilnehmer darin, daß das Programm keine allzu hohen Anforderungen an die Hardware stelle, was ange- sichts der herrschenden finanziellen Situation an den verschiedenen Bildungsinstitutionen nicht unterschätzt werden darf. Mit neuen Texten versehen eignete sich das Programm sehr gut im begleitenden Fachsprachenunterricht, und da die Kosten (Diskette + Porto) extrem niedrig liegen, war das Interesse der Teilnehmer groß, eigene Texte beizusteuern.

In der zweiten Arbeitsgruppe stellte **Ingetraud Tosch** "Neue Videos für den Wirtschaftsdeutschunterricht" vor. Mitgebracht hatte Inge Tosch zahlreiche Videos für den Unterricht Deutsch als Fremdsprache aus der Produktion des Instituts für Medien. Zum Teil sind diese auch in renommierten Verlagen erschienen, wie der Kurs "Einführung in die deutsche Phonetik" (Hueber Verlag) oder das "Wendevideo" (richtiger Titel: "Wir sind das Volk", Verlag für Deutsch). Das große Interesse an den Unterrichtsprogrammen für Wirtschaftsdeutsch und die ausführlichen Diskussionen zu den

Einsatzmöglichkeiten ließen jedoch leider nur die Vorstellung zweier Materialien, "Wirtschaftsdeutsch auf Handelsmessen" und "Handelspartner Finnland", zu. Bei beiden handelt es sich um authentische Aufnahmen von Geschäftskommunikation, was ich an dieser Stelle besonders hervorheben möchte, da authentisches Videomaterial auf dem Markt sonst kaum erhältlich ist. Die Seminarteilnehmer hatten also die Möglichkeit, wirklich neue Filme für den Wirtschaftsdeutschunterricht kennenzulernen. Ausgangspunkt für die Produktion des authentischen Materials war die Zielvorstellung, daß die festgehaltenen Verhandlungs- und Präsentationssituationen für viele Studenten auch realistische Arbeitshandlungen der Zukunft sein und somit relevante Problembereiche durchsichtig machen können.

Die Aufnahmen zum ersten Film "Wirtschaftsdeutsch auf Handelsmessen" wurden auf der Internationalen Tourismus Börse (ITB) 1992 in Berlin gemacht und zeigen echte Verhandlungssituationen

zwischen deutschen Interessenten und ausländischen - in den gezeigten Beispielen finnischen und schwedischen - Reiseanbietern. Ein Begleitbuch zu dem Tourismus-Video wird von Martin Hahn (Jena) erstellt, doch können Anfragen bez. einer Materialbestellung an das Zentrale Spracheninstitut Jyväskylä gerichtet werden. Die Analyse der verbalen und non-verbalen Mittel der Verhandlungsgespräche war ausgesprochen aufschlußreich, und in der Unterrichtssituation wirken sie sicher sprachauslösend - ein inhaltliches Kriterium für die Bewertung von Videos.

Das zweite Material "Handelspartner Finnland" wurde vom Institut für Medien in Zusammenarbeit mit Ewald Reuter (Tampere) und Sabine Ylönen (Jyväskylä) erstellt. Hier handelt es sich um authentische Aufnahmen des Seminars der Deutsch-Finnischen Handelskammer Helsinki auf der Leipziger Herbstmesse 1990 und anschließender erster Kontaktanbahnungen auf dem Messegelände. Das Begleitbuch wurde von Ewald Reuter und

Sabine Ylönen erstellt, ein Lehrerhandbuch ist in Vorbereitung. Die Seminarteilnehmer hatten auch die Gelegenheit, sich im Gespräch mit den Autoren über die Ziele und Inhalte des Programms zu informieren. Neu an der Didaktisierung gesprochener Sprache ist hier vor allem die gesprächsanalytische Aufbereitung der Fallbeispiele, d.h. ein kleinschrittiges Arbeiten an Gesprächsauszügen (Film und Transkript), um bestimmte Kommunikationsstrategien (Präsentationstechnik, Fragetechnik, Aufforderungstechnik, Erhalten und Behalten des Rederechts) durchsichtig zu machen und sie auf ihre Geglücktheit hin einschätzen zu lernen. Das Material ist in der Serie "Materialien des Zentralen Spracheninstituts" als Nr. 100 erschienen und kann - ebenso wie die Gemeinschaftsproduktion "Geschäftsdeutsch", die die ersten Schritte einer Ostberliner Consultfirma in die Marktwirtschaft vorstellt, (Video und Transkript, Materialien des ZSI Nr. 88) - beim Zentralen Spracheninstitut Jyväskylä bezogen werden.

Abschließend möchte ich sagen, daß dieses Seminar Neues bot, es ergaben sich wirklich viel Zeit und Stoff zum Diskutieren, und die Teilnehmer gingen mit konkreten Ergebnissen, Materialien und Projekten nach Hause. Sicher ist die Schwelle gerade von Sprachlehrern im Hinblick auf den Einsatz von Computern im Unterricht gesenkt worden und die Auseinandersetzung mit neuen DaF-Medien einen Schritt weiter gekommen. Den Referenten und Veranstaltern sei an dieser Stelle herzlicher Dank ausgesprochen; die Zusammenarbeit zwischen ihnen und Teilnehmern aus Finnland wird sich sicherlich erweitern. Den Referentinnen Katrin Schöpf und Inge Tosch muß es besonders hoch angerechnet werden, daß sie zu dieser Veranstaltung angereist waren, da ihr Arbeitsplatz - das Institut für Medien in Berlin - nach dem Seminarwochenende 'abgewickelt' wurde.

VARMISTA NYT ETTÄ SAAT

KIELIKESKUSTELUA Language Centre News

-LEHDEN MYÖS ENSI VUONNA!

Tilausen voit uusia helpoimmin leikkaamalla irti lehden takakannessa olevan tilauskortin ja postittamalle sen meille mahdollisimman pian. Voit tehdä tilauksen myös puhelimitse (941-603 520) tai faxilla (941-603 521). Lähetämme sinulle laskun ensi vuoden alussa.

Tilaushinta: 100 mk (kotimaa) 130 mk (ulkomaat)

AFinLAn jäsenille lehti tulee edelleen osana jäsenmaksua.

MAKE SURE THAT YOU WILL RECEIVE

KIELIKESKUSTELUA Language Centre News

ALSO NEXT YEAR!

The easiest way to renew your subscription is to cut out the the subscription form inside the back cover of this issue and to mail it to us. You can also subscribe by phone (941-603 520) or by fax (941-603 521). We will send you the bill in the early spring.

Subscription fee: 100 Fim (Finland) 130 Fim (other countries)

The members of AFinLA will continue to get their newsletter as part of the membership fee.

TIEDOTUKSIA ** INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa

TARVITSETKO APUA ENGLANNINKIELISEEN TIETEELLISEEN KIRJOITTAMISEEN?

Hanki nyt omaksi syksyn myyntimenestys!

Kielikeskusmateriaalia n:o 103

TIEDETTÄ ENGLANNIKSI
Akateemisen kirjoittamisen käsikirja

Eva May

Käsikirja on tarkoitettu apuneuvoksi englanninkielisten tieteellisten artikkeleiden kirjoittamiseen, ennenkaikkea kokeellisen tutkimuksen raportointiin. Oppaassa käsitellään laajan autenttisen esimerkkiaineiston pohjalta tieteelli-sen artikkelin osien jäsentelyä, aikamuotojen käyttöä artikkelin eri osissa (johdanto, menetelmät/aineisto, tulokset, tulosten arvointi/johtopäätökset, abstrakti), näissä osissa esiintyviä yleisimpiä verbejä ja muita ilmaisuja, lainausten käyttöä, ajatusten välisten suhteiden ilmaisemista tekstissä, jäsentymistä osoittavia vihjeitä sekä ajan, paikan, tavan ja näkökulman osoittamista adverbiaalien avulla.

Kielipuolisista asioista käsitellään tieteelliselle tekstilelle tyypilliset lauseen-vastikkeet sekä artikkelen käyttö, joka tuottaa usein ongelmia suomalaiselle kirjoittajalle. Myös tyyliseikkoihin, välimerkkien käyttöön, numerotietojen ilmaisemiseen sekä ala- ja lähdeviitteiden laativiseen löytyy käsikirjasta apu. Englannin- ja suomenkieliset sanahakemistot sisältävät kaikki ne sanat, joiden käyttöä käsikirjassa jollain tavalla kommentoidaan.

Hinta: 150 mk

Älä unohda myöskään näitä!

KOKOUS- JA NEUVOTTELUKIELEN KÄSIKIRJA suomi-englanti
Toim. Liisa Löfman - Jaakko Lehtonen
Hinta: 84 mk

KOKOUS- JA NEUVOTTELUKIELEN KÄSIKIRJA suomi - ruotsi
Liisä Löfman - Jaakko Lehtonen - Tuija Nikko - Heikki Häivälä
Hinta: 100 mk

Tilaukset: Korkeakoulujen kielikeskus, puh. 941-603 520

Nauhoitopalvelu tiedottaa

UUSIA ÄÄNITTEITÄ

Englanti

BBC YOUR WORLD

35/93 GENETICS AND SOCIAL RESPONSIBILITY

14'

Since the structure of DNA was revealed 40 years ago, the pace of research has become more rapid. The genes causing such serious conditions as cystic fibrosis and muscular dystrophy have been located and described. Now researchers have turned their attention to complex illnesses like coronary heart disease and onset diabetes. Most recently an American group says it may have identified a hereditary factor which predisposes to homosexuality. Research like this raises many ethical and moral issues. If people have an inbuilt predisposition to a serious disease how can they be protected against discrimination? Is it permissible to alter people in such a way that it affects the genetic make-up of future generations? What genetic variation is acceptable and who decides what is normal?

36/93 WAR CRIMES COMMISSION - WHAT, HOW, WHEN AND WHERE

13'50"

The horrors of the war in Yugoslavia have led the UN to set up a War Commission. There is an international staff and judges, and an independent prosecutor appointed by the UN Security Council. But that's the theory. What about reality? Who would a war crimes tribunal prosecute, if it has the right, legitimacy or ability to prosecute at all? And why single out Yugoslavia? Civilians are suffering in places as far apart as Angola, Guatemala, Somalia and Cambodia...

37/93 MIDDLE EAST PEACE

13'52"

Almost a century of bitter fighting was brought to a close when the PLO leader Yasser Arafat and Israeli Prime Minister Yitzhak Rabin shook hands on the steps of the White House. But amid the jubilation there is also anger. Israel's policy of building new settlements in Gaza and West Bank could now backfire as thousands of Jewish settlers feel betrayed by their country... So how will the PLO roll back the years of bitterness and hatred?

38/93 ABORTION: A RIGHT OR A CRIME?

13'58"

Estimates of the number of induced abortions worldwide range from 35 million to over 50 million per year - most carried out legally, but many illegally. Reactions also vary widely - and vehemently. Those in favour of wider access to legal abortion use phrases like "a woman's right to choose"; those against it see themselves as "pro-life" campaigners, and often describe abortion as a murder of the unborn child, to be condemned as strongly as any other murder.

39/93 THE WORLD BANK AND THE PRICE OF DEVELOPMENT 13'50"
 Almost every country on earth is now a member of the World Bank. Over the past year alone, the Bank acquired 13 new members in the former Sovjet Union and expanded its activities in Eastern Europe. But the World Bank's most recent annual report reveals that total lending to the world's poorest countries was less than the year before. While the World Bank says that the battle against poverty remains top of its agenda, critics say its policies consistently put economic indicators above social values.

40/93 DO WE STILL NEED FAMILIES? 13'58"
 Britain is the divorce capital in Europe with nearly 40% of marriages breaking down and 400 children a day seeing their parents breaking up. But is Britain setting a trend for other countries to follow as traditional forces holding families together collapse and men and women become more concerned with what they can get out of life for themselves rather than for their partners and children?

41/93 REPARATION AND REPATRIATION 13'55"
 Racism has been increasingly on the agenda in many parts of the world, and nowhere more so than in Europe. British opposition labour politician, Guyanese-born Bernie Grant, called on the British Government to give financial help to those who want to return to their country of origin.

42/93 A VOTE OF NO CONFIDENCE? 14'
 Today in many countries there's a widespread lack of trust by the electorates in their government's ability to tackle problems like the economy. But if it is such a thankless job, what attracts people to politics in the first place? And why is there a decline in respect for politicians?

BBC SCIENCE MAGAZINE

35/93 GOOD NEWS ABOUT THE OZONE HOLE 2'30"
 At last some OPTIMISTIC NEWS about the ozone hole! Scientists from the National Oceanic and Atmospheric Administration in the USA say that emissions of CFCs, the industrial gases which destroy ozone, are beginning to go down although it will be many years before the atmosphere is completely free of the pollutants.

A CLUE ABOUT ARTHRITIS 6'50"
 Dr Lee Nelson of the Fred Hutchinson Cancer Research Center in Seattle gives an important clue about the causes of rheumatoid arthritis.

THRIVING ON POISON 6'30"
 A study of rat colonies in Southern England has revealed the emergence of a new and worrying type of resistance to the widely used poison, warfarin... The resistant animals are bigger and heavier than their susceptible counterparts.

RAT PSYCHOLOGY AND RODENT CONTROL

6'15"

Understanding the reaction of rats to new objects and novel food is an important element in successfully controlling the animals.

36/93

BRITAIN'S SCIENCE FESTIVAL

Britain's Science Festival is the annual meeting of the British Association for the Advancement of Science. The theme of the last meeting was "Science for Life".

1. CAN WE PROLONG OUR LIVES?

4'15"

If we can improve our mechanism of cellular repair there's no reason why we shouldn't live to be 115 years old. But we have to be able to prevent the degenerative diseases like Alzheimer's so that the quantity of life is matched by its quality.

2. TODAY'S RESEARCH - TOMORROW'S MEDICINES

3'20"

A rational approach to drug design is now the aim of biomedical researchers.

3. PREDICTING VOLCANIC ERUPTIONS

3'25"

To map the interior of volcanoes, a piece of equipment which looks like a car battery and operates on the same principle as kitchen scales is used. It measures small changes in gravity...

4. THE PROMISE OF MOLECULAR BIOLOGY

3'05"

Current research in molecular biology is going to have a fundamental effect on our lives...

A VIEW THAT'S A HUNDRED TIMES BETTER

4'15"

A chance observation of variations in the laser's intensity has led to the development of a new type of microscope - which has a magnification a hundred times greater than conventional optical instruments.

THE EVOLUTION OF INSECTS

5'15"

A new study of the evolutionary history of insects has revealed that they are great survivors. The mass extinction which wiped out the dinosaurs left the insects virtually unscathed and many species have been around for millions of years.

37/93

CIRCADIAN CLOCKS - AND HOW TO RESET THEM

28'30"

A cure for the sleep problems of the elderly, more effective use of pharmaceuticals and jet lag pill, are just some of the benefits offered by current research into the circadian clock. It is the internal biological clock which governs our pattern of sleep and waking and also the body's metabolic activity - everything from the release of hormones to the daily variations in blood pressure.

38/93

LEAD POLLUTION IN THE LAST WILDERNESS

3'

Recent research shows that the ocean around the continent of Antarctica contains lead which can only have come from vehicle exhausts in the southern hemisphere.

THE EVIDENCE OF THE ICE CORES

8'25"

Ice cores from Greenland show that in the past temperatures could rise or fall dramatically in just a few years, but that finding is not borne out by a core drilled

from the Antarctic ice sheet. This paradox is one of the topics at a recent international conference of glaciologists.

THE ISIS NEUTRON SOURCE

7'55"

At the Rutherford Appleton University in Britain the structure of materials is being investigated by bombarding them with neutrons. Researchers come to the Isis facility from all over the world to study materials as diverse as superconductors and detergents.

THE INTELLIGENT ROBOT

5'20"

British researchers are trying to breed an intelligent robot by using evolutionary principles borrowed from biology. The first robot offspring, with the intelligence of a bee, will soon be a reality.

39/93

PRION DISEASE

7'15"

Scrapie is a disease of sheep; BSE was the name given to an infection which appeared in British cattle herds in the late 1980's; Creutzfeldt-Jakob Disease is a rare condition of humans which leads to early onset dementia and death. All three are now known to be identical and are referred to collectively as prion diseases.

WHAT'S IN A FACE?

5'40"

All faces are essentially similar, but we are able to use subtle clues in the faces of others to help us in our everyday relationships and interactions. There are some things which we see in faces that help us to identify and communicate with other people...

HOW WE READ A COMPUTER SCREEN

5'25"

Researchers at the University of Dundee in Scotland may explain why some people suffer from eye strain and headaches after working at computer, even though the image on the screen appears to be clear and steady.

THE AGE OF THE UNIVERSE

3'55"

There is a heated debate among cosmologists about how fast the Universe is expanding and, therefore, how old it is. Now a new technique for working out how far the Earth is from very distant objects may have given us a definitive answer.

40/93

ALZHEIMER'S: THE SILICON CONNECTION

5'29"

In the presence of silicon, the body absorbs hardly any aluminium which is toxic. Since aluminium can cause dementia, and is implicated in Alzheimer's disease, Derek Birchall, Professor of Inorganic Chemistry at Keele University, suggests that silicon should be added to water in low silicon areas.

BONDAGE IN ICE

5'10"

Physicists at Salford University near Manchester have bombarded ice crystals with neutrons, and found that there are two forms of hydrogen bonding in water: strong and weak. This could explain some of the anomalous, mysterious properties of water.

CHICKENS IN FIGHT AGAINST ARTHRITIS

4'38"

Rheumatoid arthritis can be crippling. Anti-inflammatory drugs provide some relief, but there's no effective treatment. Scientists at Harvard Medical School have been trying a new treatment: a pure protein from chicken collagen, the connective tissue in the joints.

BIODIVERSITY: THERE'S NO SHORT CUT

6'53"

With species becoming extinct faster than they can be counted, conservationists are looking for a short cut. The idea is to protect areas with a rich diversity of one group of plants or animals on the assumption that it could also be a hotspot for others. It's been assumed that rare threatened species may also cluster in the hotspots. But research of two students at the Centre for Population Biology in England shows that neither of these assumptions is true...

41/93

SNOWBALLS AND KUIPER'S BELT

6'16"

Where comets come from has long been a contentious topic. One proposal was the Oort cloud, another prediction was a belt of proto-comets beyond the orbit of Pluto. These dirty snowball-like objects would still be in a disc, not dispersed into a shell. Six such objects, all extremely faint, have been seen in the last year...

TICKLING ATOMS INTO QUANTUM COMPUTING

5'40"

Computers are still shrinking. Soon components are going to reach the scale where ordinary physics breaks down, and the laws of quantum mechanics, the laws of the atomic scale, take over. But this need not be a problem. An individual logic element of the quantum computer can be in two different states at the same time, giving two answers at once.

RAINFORESTS JUST LOVE A CRISIS

5'59"

It has been thought that the diversity of species in the tropical forest was a result of the rainforests being ancient, fragile but undisturbed ecosystems in a benign climate. But Dr Brown of Oxford University, says rainforests are very resilient and thrive on crisis and destruction.

THE INNER VOICE OF SCHIZOPHRENIA

6'02"

Schizophrenia has been described as the most debilitating of all diseases. Sufferers often experience paranoid delusions and hear voices. British scientists think they've found the source of these imaginary voices in the brain. Brain scanning techniques show an area of the brain associated with speech which appears to be highly active during these auditory hallucinations; particularly an area we use for "thinking in words" to ourselves...

42/93

SHEDDING LIGHT ON DARK MATTER

6'

The Universe has a dark secret. The existence of this "dark matter" can be inferred from the gravitational effect which it has on stars and galaxies. Now the scientists in the USA believe that they may have made a more direct observation of dark matter in the halo which surrounds our own galaxy.

CHILDHOOD CANCERS AND ELECTROMAGNETIC RADIATION 2'

A great deal of publicity has been given to the suggestion that electromagnetic radiation from high voltage power lines might increase the incidence of cancer in children living in the vicinity.

CELLULAR ENGINEERING**4'45"**

The surgeon of the next century may be able to implant hip joints, blood vessels and even complete organs which have been grown in the laboratory specifically for the purpose... This will involve collaboration between cell biologists and engineers.

HOW WE HEAR**9'45"**

The way in which we analyze and interpret sounds is being studied in great detail and the results of this work could improve safety in noisy environments and help in the development of speech recognition systems for computers.

Transcriptions of ALL the BBC programmes are available!

VENÄJÄ**KKM 46 Venäjää aikuisille**

Alkeiskurssi I	Kpl 1 - 12	40'	70,-
Alkeiskurssi II	Kpl 13 - 25	58'	100,-
Jatkokurssi I	Kpl 1 - 10	41'30"	130,-
Jatkokurssi II	Kpl 11 - 20	55'25"	130,-
Jatkokurssi I + II		yht.	250,-

KKM 12 Venäjää yhteiskuntatieteilijöille I

1. osa	Kpl 1 - 10	61'	130,-
2. osa	Kpl 11 - 20	29'20"	100,-
1. + 2. osa		yht.	220,-

KKM 12 Venäjää yhteiskuntatieteilijöille II

1. osa	Kpl 21 - 30	45'30"	130,-
2. osa	Kpl 31 - 40	54'15"	130,-
1. + 2. osa		yht.	250,-

Tiedustelut ja tilaukset:

Anna Kyppö

Puh. 941-603 525

Fax 941-603 521

Olitko mukana kielikeskuksen järjestämällä ensimmäisillä kielistudioamanuenssien koulutuspäivillä Jyväskylässä toukokuussa 1974?

*Kielistudioamanuenssien
20-vuotisjuhlaseminaari
26. - 27.5.1994
Jyväskylän yliopistossa*

Lisätietoja: Heli Pekkala, Jyväskylän yliopiston kielikeskus, PL 35, 40351 Jyväskylä, puh. 941-603750, e-mail: pekkala@jyu.fi, telefax 941-603751.

ORGANIZATION IN DISCOURSE

Turku, Finland, 10-14 August, 1994

Organizing Committee: Risto Hiltunen,
Sanna-Kaisa Tanskanen, Brita Wårvik

SECOND CIRCULAR

Our first circular received a delightfully ample response from discourse enthusiasts all over the world: at the moment we have almost one hundred registrations and more than half of them include a proposal for a paper. We look forward to welcoming all of you to what will definitely be an interesting conference.

We regret that sending this second circular took longer than expected, but now we are happy to inform you that we have been successful in getting sponsors for our conference. This means that we can set the conference fee at FIM 300 (FIM 150 for students). For details, please see the enclosed registration form (p. 53-54).

The conference will take place on the campus of the University of Turku. We are not, after all, going to use the conference centre as mentioned in the first circular, which also means that the alternatives for accommodation have changed. We can now offer two kinds of accommodation: hotel and university guest rooms. For details, please see the enclosed registration form.

In order to be able to plan the conference programme in good time we would like to receive your abstracts by the end of March 1994. Please send us two camera-ready copies of your abstract, which should not exceed one page in length. Please put your name, affiliation and the title of the paper at the top of the page. Do not use e-mail to send abstracts!

In addition to the scientific programme, there will be three events for conference participants and accompanying persons: reception by the City of Turku, conference dinner and outing with lunch. Details can be found in the registration form.

Please note that the conference will start one day earlier than stated in the first circular: we will start on Wednesday evening 10 August and continue until Sunday afternoon 14 August, 1994.

INSTITUT FÜR DEUTSCHE SPRACHE

Vorstand: Professor Dr. Gerhard Stickel, Professor Dr. Rainer Wimmer

Institut für deutsche Sprache · Postfach 10 16 21 · D-68016 Mannheim

R 5, 6-13
D-68161 Mannheim
Postfach 10 16 21
D-68016 Mannheim
Telefon 06 21/15 81-0
Telefax 06 21/15 81-200

INSTITUT FÜR DEUTSCHE SPRACHE

Jahrestagung 1994

"STILFRAGEN"

Datum 28.10.1993

15.-17. März 1994 im Stadthaus N 1, Mannheim

Vorläufiges Programm (Stand: 14.10.1993)

Dienstag, 15.3.94

- 9⁰⁰ Prof. Dr. Horst Sitta (Zürich): *Eröffnung*
- 9¹⁵ Prof. Dr. Hans-Martin Gauger (Freiburg i.Br.): "Was ist eigentlich Stil?"
- 10³⁰ Prof. Dr. Barbara Sandig (Saarbrücken): "Tendenzen der linguistischen Stilforschung"
- 11³⁰ Pause
- 11⁴⁵ Prof. Dr. Bernd Spillner (Duisburg): "Stilsemiotik" (Arbeitstitel)
 - Moderation am Vormittag: Prof. Dr. Werner Kallmeyer (IDS)
- 13⁰⁰ Mittagspause
- 14¹⁵ Prof. Dr. Gotthard Lerchner (Leipzig): "Stilwandel"
- 15³⁰ Prof. Dr. Johannes Anderegg (St. Gallen): "Stil und Stilbegriffe in der modernen Literaturwissenschaft"
- 16³⁰ Pause
- 16⁴⁵ Prof. Dr. Jean-Marie Zemb (Paris): "Ist (der) Stil meßbar?"
 - Moderation am Nachmittag: Prof. Dr. Gerhard Stickel (IDS)

ab 19⁰⁰: Begrüßungsabend im Institutsgebäude R 5, 6-13

Mittwoch, 16.3.94

- 9⁰⁰ Prof. Dr. Hartmut Schröder (Vaasa): "Stile von Wissenschaftstexten"
- 10¹⁵ Prof. Dr. Monika Doherty (Berlin): "Prinzipien und Parameter als Grundlagen einer allgemeinen Theorie der vergleichenden Stilistik"
- 11³⁰ Pause
- 11⁴⁵ Prof. Dr. Liisa Tiittula (Helsinki): "Stile in interkulturellen Begegnungen"
 - Moderation am Vormittag: Prof. Dr. Friedhelm Debus (Kiel)

- 13⁰⁰ Mittagspause
- 14¹⁵ PD Margret Selting (Oldenburg): "Sprechstile als Kontextualisierungshinweise"
- 15³⁰ Prof. Dr. Anne Betten (Eichstätt): *Stilistica der gesprochenen und geschriebenen Sprache im Wandel* (Arbeitstitel)
- Moderation am Nachmittag: Prof. Dr. Rainer Wimmer (IDS)

- 18⁰⁰ im Rittersaal des Schlosses:
Überreichung des Konrad-Duden-Preises der Stadt Mannheim (nur mit Einladungskarten)

Donnerstag, 17.3.94

- 9⁰⁰ Prof. Dr. Klaus-Dieter Ludwig (Berlin): "Stilkennzeichnungen und -bewertungen in deutschen Wörterbüchern der Gegenwart"
- 10¹⁵ Dr. Ulrich Püschel (Trier): "Stilpragmatik" (Arbeitstitel)
- 11³⁰ Pause
- 11⁴⁵ Prof. Dr. Ingrid Kühn (Halle): "Alltagssprachliche Textsortenstile"
- Moderation am Vormittag: Prof. Dr. Walter Dieckmann (Berlin)
- 13⁰⁰ Pause
- 14¹⁵ Prof. Dr. Gerd Antos (Saarbrücken/Halle): "Warum gibt es normative Stilistiken?"
- Moderation: Prof. Dr. Rainer Wimmer (IDS)
- 15³⁰ Pause
- 15⁴⁵ Podiumsdiskussion:
"Aufgaben einer modernen Stilistik"
Teilnehmer: Prof. Dr. Hans Bickes (Darmstadt)
Prof. Dr. Ulla Fix (Leipzig)
Prof. Dr. Birgit Stolt (Stockholm)
Prof. Dr. Willy Sanders (Bern)
Leitung: Prof. Dr. Siegfried Grosse (Bochum)

Freitag, 18.3.94 im IDS, R 5, 6-13, Vortragssaal:
Sitzung des Wissenschaftlichen Rats (nur für Mitglieder)

Tagungsgebühr: DM 50,--
(Studenten DM 20,--)

**8TH ANNUAL INTERNATIONAL CONFERENCE ON
PRAGMATICS AND LANGUAGE LEARNING**

March 31-April 2, 1994
 University of Illinois at Urbana-Champaign

Organized by the Division of English as an International Language and its Intensive English Institute, and the University of Illinois (Urbana-Champaign)

Topics:

- * the contribution of pragmatic competence to overall language proficiency
- * descriptions of specific facets of English discourse
- * contrastive pragmatics/discourse analysis
- * developments in pragmatic research and methodology
- * integrating pragmatics into the language program
- *and related topics.

A PARASESSION ON PRAGMATIC RESEARCH (March 31 and April 1)

in conjunction with the Conference

Keynote Speaker - Bruce Fraser, Boston University

Other invited speakers and chairs include:

- Ayo Bamgbose, University of Ibadan, Ibadan, Nigeria
- Kathleen Bardovi-Harlig, Indiana, University
- Ulla Conner, Indiana University at Indianapolis
- Pat Carrell, Georgia State University
- Catherine Davies, University of Alabama
- Kathryn Davis, University of Hawaii
- Georgia Green, University of Illinois (Urbana-Champaign)
- Beverly Hartford, Indiana University
- Yamuna Kachru, University of Illinois (Urbana-Champaign)
- Gabrielle Kasper, East-West Center
- Jerry Morgan, University of Illinois (Urbana-Champaign)
- Shirley Ostler, Bowling Green University

Panel topics:

The Gathering and Analysis of Data, Speech Acts, and Written Language Cross-cultural Research

For further information, contact.....

Larry F. Bouton or Yamuna Kachru
 8th International Conference on Pragmatics and Language Learning
 Division of English as an International Language
 3070 Foreign Language Building, 707 South Mathews Avenue
 Urbana, Illinois 61801, USA; email: larbout@vmd.cso.uiuc.edu

LINGUISTICS ASSOCIATION OF GREAT BRITAIN

Spring Meeting 1994: University of Salford
April 5-7, 1994

GENERAL INFORMATION

The 1994 Spring Meeting will be held from Tuesday 5 April to Thursday 7 April at the University of Salford. The Meeting will be hosted by the European Studies Research Institute and the Department of Modern Languages. The University of Salford stands one mile to the west of Manchester's cosmopolitan city centre.

The Linguistics Association 1994 Lecture on the Tuesday evening will be delivered by Professor Ray Jackendoff of Brandeis University, and is entitled 'Lexical Insertion in a Post-Minimalist Theory of Grammar'. Professor Jackendoff will also be participating in a workshop on the topic of 'Lexical Semantics: current perspectives' on Tuesday afternoon. Other contributors to the workshop are Alan Cruse (Manchester), Sue Atkins (OUP) and Antonio Sanfilippo (Sharp Laboratories, Oxford).

On the Wednesday evening there will be a Parasession on 'Sign Languages from a Linguistic Perspective', organised by Bencie Woll, with two invited speakers. BSL interpreters will be available. Papers on sign language are also particularly invited for the general session.

On the Thursday afternoon there will be a Parasession on 'Topics in Phonological Theory' with contributions from Jacques Durand (Salford), Francis Katamba (Lancaster), Andrew Spencer (Essex) and Phil Carr & Noel Burton-Roberts (Newcastle).

Kirsten Burrell (ESRC Psychology, Education and Linguistics Research Support team) will be present at the conference.

Enquiries about the LAGB Meeting should be addressed to:

Dr M. O. Tallerman, Dept of Linguistics,
University of Durham, Elvet Riverside,
Durham, DH1 3JT, UK
(maggie.tallerman@durham.ac.uk)

Full details of the programme and a booking form will be available in January.

CALL FOR PAPERS

Members and non-members are invited to offer papers for the Meeting. Abstracts must arrive by MONDAY 10 JANUARY 1994 and should be addressed to:

The President, LAGB,
Research Centre for English and Applied Linguistics,
University of Cambridge, Keynes House, Trumpington Street,
Cambridge CB2 1QA. UK

Papers are selected by the LAGB committee on the basis of the (anonymous) abstracts only.

Abstracts must be presented as follows: submit SEVEN anonymous copies of the abstract plus ONE with title, name and affiliation, i.e., CAMERA-READY. The complete abstract containing your title and your name must be no longer than ONE A4 page with margins of at least 25mm on all sides. You may use single line spacing (no more than six lines to the inch) and type must be no smaller than 12 characters per inch. Type uniformly in black (near letter quality on a word processor) and make any additions in black. It is preferable to print out the abstracts using a laser printer since accepted abstracts will be photocopied and distributed to participants. **WRITE YOUR NAME AND ADDRESS FOR CORRESPONDENCE ON THE BACK OF THE ABSTRACT WHICH HAS YOUR NAME ON IT.** In the abstract, you should (a) state briefly the purpose or topic of the paper, (b) give critical examples of any linguistic material you analyse, (c) relate your ideas to past work and/or the future development of the field. If you come to controversial conclusions, summarise your arguments.

The normal length for LAGB papers is 25 mins + 15 mins discussion. Offers of squibs (10 mins) or longer papers (40 mins) will also be considered. Please explain why your papers needs more or less time.

CONFERENCE ON HUNGARIAN - CALL FOR PAPERS

The 2nd Conference on "The Structure of Hungarian: Contemporary Approaches" will be held April 10-12, 1994, Szeged, Hungary.

Following the success of the 1st Conference at the Indiana University, Bloomington, and the proceedings published in Vol. 4. of Approaches to Hungarian, this meeting of linguists working on or interested in Hungarian will address issues of the interaction of grammatical levels.

Each 20-minute talk (altogether ca. 25 presentations) will be followed by a 10-minute discussion period in five consecutive sessions. The language of the conference is English. One-page abstracts should be postmarked by December 31, 1993, and sent to:

"SoH" Conference
JATE Angol Tanszek
Egyetem u. 2
H-6722 Szeged
Hungary

All inquiries should be addressed to:
Mr. Szilard Szentgyorgyi
(same address)
E-mail: h5877sze@huella.bitnet
Fax: 36-62-321843

On behalf of the organizers,
Csaba Pleh and Istvan Kenesei

**The Educational Testing Service
Conference on Natural Language Processing Techniques
in Assessment and Education**

*****CONFERENCE ANNOUNCEMENT*****

Dates: May 18th - 19th, 1994

Location: Chauncey Conference Center
Educational Testing Service
Rosedale Road
Princeton, New Jersey 08541

Conference Purpose:

Natural Language Processing Techniques have been found to be increasingly useful in the domains of assessment and education. The purpose of this conference is to bring together researchers from both the NLP, and assessment and education communities and to share ideas about how NLP techniques can be implemented to aid in tasks for assessment and education. Speakers are being invited from industry and academia to discuss their research and applications of NLP in assessment and education. We anticipate that the conference will encourage on-going discussion between the NLP, and assessment and education communities.

Topics:

- * NLP Techniques for Assessment of Natural Language Responses to Test Items
- * Computer-Aided Design in Education
- * Automatic Spelling Correction for Automated Scoring of Natural Language Responses
- * Intelligent Tutors

The conference will be held at the Chauncey Conference Center on ETS' Princeton campus. Chauncey Conference Center has rooms for conference guests who choose to stay overnight. The price of the conference varies depending on the type of accommodations requested.

Registration is limited. Please address inquiries to either Corrine Cohen, Eleanore DeYoung or Jill Burstein at the following addresses:

Corrine Cohen, Mailstop 16-R
Educational Testing Service
Rosedale Road, Princeton, NJ 08541
phone: (609) 734-1108

Eleanore DeYoung, Mailstop 17-R
Educational Testing Service
Rosedale Road, Princeton, NJ 08541
e-mail: edeyoung@rosedale.org
phone: (609) 734-5834

Jill Burstein (*Not available between November 8, 1993 - February 1, 1994)
Mailstop 11-R
Educational Testing Service
Rosedale Road, Princeton, NJ 08541
e-mail: jburstein@rosedale.org
phone: (609) 734-5823

COSTS FOR ENTIRE CONFERENCE:

Day guest: \$120: 2 Days

Overnight guest:

\$285 (single): 1-day complete meeting package + 1 day

\$230 (twin): 1-day complete meeting package + 1 day

Reply Form on p. 55.

FIFTH FINNISH CONFERENCE OF NEUROLINGUISTICS

August 18-19, 1994 in Helsinki, Finland

First announcement and call for papers

You are invited to participate in the triennial conference that provides interesting sessions about current neurolinguistic research in Finland, other Scandinavia, and adjoining areas. The conference is organized by the Universities of Helsinki, Joensuu and Turku, Finland. The conference language will be English. For further information contact

Assoc. Prof. Matti Lehtihalmes
Department of Phonetics
University of Helsinki
P.O. Box 35
FIN-00014 Helsinki
E-mail: LEHTIHALMES@CC.HELSINKI.FI

D&S Forum

D&S AGENDA

CALL FOR PAPERS

International Colloquium on Processes of Linguistic Communication

23–25 June 1994

**School of English and Linguistics, University of Wales,
Bangor, Gwynedd LL57 2DG, Wales, UK**

Over the last 15 years, theoretical and empirical research has extended considerably our knowledge of what goes on in linguistic communication and our ability to explain it. Central here have been *Relevance Theory* and *Communication Accommodation Theory* in particular. Hitherto, there has been little contact between these perspectives. The Colloquium will bring together these and, hopefully, other approaches, to their mutual benefit.

Invited speakers include Howard Giles (Santa Barbara), Dan Sperber (Paris) and Deirdre Wilson (UC London).

Papers (35 minutes + 15 minutes discussion) are invited, drawing on one or more than one approach to linguistic communication. The focus can be on various kinds of communication: e.g. spoken/written; normal/abnormal; intra-cultural/inter-cultural; information-oriented/relation-oriented.

The deadline for abstracts is 31 January 1994. These should be no longer than 300 words and, if faxed or posted, they should be typed or word-processed, and double-spaced.

The Colloquium will begin at lunchtime on Thursday 23 June and end at lunchtime on Saturday 25 June 1994. Accommodation will be provided in one of the College's halls of residence, while the Colloquium will be held in the Linguistics Department, School of English and Linguistics, University of Wales, Bangor, Gwynedd LL57 2DG, UK (Fax: 0248-382928).

Contact the organizers for further information:

Robert Borsley

Tel. 0248-382270

E-mail: els003@uk.ac.bangor

Peter Garrett

Tel. 0248-382269

E-mail: els006@uk.ac.bangor

ANAPHORIC RELATIONS AND (IN)COHERENCE

Is it a call for papers ?

Of course, this is not a correct question as it stands. But why isn't it? What's wrong with it? Why are you so tempted to change it in this? If you think there is something missing here, what is? And why does Is this a call for papers seem a complete mutterance?

Anaphors like "it" and "this" are not the empty words some authors seem to believe they are. They create expectations of coherence and effects of incoherence when they are not correctly used.

These observations suggest a series of questions:

- What are anaphors?
- Is there a difference between anaphora and deixis?
- What exactly is the distinction between syntactically bound and discourse anaphors?
- What is the linguistic meaning of these anaphoric words?
- Is there a distinction between this linguistic meaning and what enables them to identify a referent?
- What is it then that enables them to create expectations and effects of (in)coherence?

These and other questions will constitute the topic of the conference on

ANAPHORIC RELATIONS AND (IN)COHERENCE

which will be organised by the Belgian circle of linguistics, Travaux de linguistique at the University of Antwerp (UIA) from 1 to 3 December 1994.

The conference will include lectures on the semantics and pragmatics of anaphors (nominal or temporal) in general and on their contribution to the creation of (in) coherence in particular.

Authors are requested to submit four copies of a one-page abstract before April 1, 1994 to

Walter De Mulder and Liliane Tasmowski-De Ryck
 Anaphoric Relations and (in)coherence
 UIA - ROM
 Universiteitsplein 1
 B-2610 Wilrijk
 Belgium.

Cari amici ...2 on ilmestynyt!

Odotettu *Cari amici ...2* on jatko-osa Finn Lecturan menestyksekäälle italian alkeisoppikirjalle. Yhdessä kirjat kattavat koko italian peruskieliopin ja -sanaston.

Cari amici ...2 keskittyy kielioppiin: perusteellisen kielioppiosan lisäksi kirja sisältää runsaasti harjoituksia. Ajankohtaiset tekstikappaleet tutustuttavat lukijan jokapäiväisiin kielenkäyttötilanteisiin. Kirjassa on myös ruotsinkielinen sanasto.

Kaksiosainen *Cari amici* on monipuolinen ja moderni italian oppikirja aikuisopetuksen, kielikeskuksiin, lukioon sekä itseopiskelijoille!

Ostosuositushinta 135 mk.
Saatavissa hyvin varustetuista kirjakaupoista sekä suoraan kustantajalta:

FINN LECTURA

Rautatieläisenkatu 6, 00520 HELSINKI
Puh. (90) 1502 348, fax (90) 1502 409

VÄITÖKSIÄ

Sirkka Laihiala-Kankainen

FORMAALINEN JA FUNKTIONAALINEN TRADITIO KIELTENOPETUKSESSA

288 s. Summary 6 pp.

Julkaistu sarjassa Jyväskylä studies in education, psychology and social research, n:o 99

Tilaukset: Jyväskylän yliopiston julkaisuvarasto, p. 941-601 049. Hinta: 135 mk

Kieltenopetuksen kaksi traditiota

Monet niistä käytännön ongelmista, joiden parissa kieltenopettajat nykyisin kampailevat, ovat askarruttaneet opettajia ja oppineita vuosisatojen ajan. Tapa jolla nämä ongelmat on eri aikoina ratkaistu vaihtelee, mutta itse ongelmat näyttävät toistuvan suurin piirtein samanlaisina. Tietyt peruskysymykset - mitä kieliä opeteaan, kenelle, miksi ja miten - ovat aina ajankohtaisia.

Myös monet kieltä ja kielen oppimista koskevat käsityksemme ovat syntyneet hyvin varhain ja ne hallitsevat edelleenkin ajatteluamme. Tulisiko kieltä tarkastella ensisijaisesti järjestelmänä vai viestinnän välineenä? Mikä on kielipin merkitys kielenoppimisessa? Onko opetuksessa edettävä säännöstä soveltamiseen vai olisiko pyrittävä yleistysten muodostamiseen laajan esimerkkiaineiston pohjalta? Miten suhtautua oppilaiden virheisiin? Mikä on kirjoitetun ja puhutun kielen suhde opetuksessa?

Nämä ovat joitakin niistä kysymyksistä, jotka ovat jakaneet ja jakavat edelleenkin kieltenopettajia eri leireihin. Kieltenopetuksen historiassa puhutaan 'formalisteista' ja 'aktivisteista' tai formaalisesta ja funktionalisesta lähestymistavasta. Erilaiset lähestymistavat perustuvat erilaisiin käsityksiin kielestä ja kielen oppimisesta.

Kieltenopettajien ja kielentutkijoiden joukossa on aina ollut niitä, jotka ovat kiinnostuneita kielestä ennen muuta järjestelmänä, elementtien muodostamana kokonaisuutena, ja toisaalta niitä, jotka tarkastelevat kieltä kulttuurisena tuotteena, sosiaalista ja yksilöllisistä tarpeista kehittyväni. Tästä syystä toiset pitivät opetuksessa keskeisenä kielen muotojen ja säätöjen tuntemusta kun taas toiset korostavat kielen viestinnällisiä tehtäviä. Myös käsitykset vieraan kielen oppimisesta ja äidinkielen roolista oppimisprosessissa vaihtelevat. Formalistit painottavat äidinkielen rakenne- ja käsitejärjestelmän sekä aikaisemman kielitiedon merkitystä vieraan kielen oppimisessa, aktivistit puolestaan äidinkielen ja vieraan kielen oppimisprosessien periaatteellista samankaltaisuutta.

Väitöskirjassa on tutkittu kieltenopetuksen historiallista kehitystä formaalisen ja funktionalisen tradition välisenä vuorotteluna. Tutkimusaineistona ovat olleet kieltenopetuksen tavoitteita, opetusmenetelmiä ja niiden teoreettisia perusteita käsitlevät painetut lähteet, joiden perusteella on pyritty selvittämään, mitkä tekijät ovat yhteydessä traditioiden muutoksiin. Tutkimus on luonteeltaan monitieteinen ja lähempänä teoriahistoriallista kuin perinteistä ainedidaktista tutkimusta. Se antaa tietoa siitä, millaisia käsityksiä kielestä, sen oppimisesta ja opetuksesta on eri

aikoina esitetty ja miten nämä käsitykset näkyvät opetuksen sisällöissä ja opetusmenetelmissä.

Tutkimus on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa selvitetään kieltenopetuksen oppihistoriallista taustaa antiikista nykypäivään. Väitöskirja käsittelee valistuksen aikaan päättynytä varhaista kieltenopetuksen kautta. Aineiston tarkastelun perusteella kieltenopetuksen kehitys osoittautuu sykliseksi prosessiksi, jolle on ominaista palaaminen yhä uudelleen samoihin lähtökohtiin ja perusajatuksiin. Useimmat niistä ideoista ja menetelmistä, joita kieltenopetuksessa on tällä vuosisadalla pidetty uusina ja kumouksellisina perustuvat aikaisempien ideoiden ja menetelmien uudelleen löytämiseen ja -nimeämiseen.

'Traditionaalinen' kieltenopetus samaistetaan yleensä siihen muodolliseen opetustapaan, joka halitsi keskiaikaa, vakiintui valistuksen aikakaudella ja lõi leimansa koko viime vuosisadan kieltenopetuksen historialliseen. Kuitenkin se edustaa vain toista eli formaalista pääsuuntausta kieltenopetuksen kehityksessä. Antiikin ja renessanssin ajan kieltenopetuksessa näkyy selvästi funktionaalinen lähestymistapa. Tällä lähestymistavalla on kieltenopetuksen historiassa pitkät perinteet, mutta se ei ole koskaan saavuttanut yhtä lajaa kannatusta ja vakiintunutta asemaa institutionalisessa kieltenopetuksessa kuin formaalinen traditio. Aktivisteja on aina pidetty uudistajina ja heidän ajatuksensa kieltenopetuksen kehittämisenstä on vastaanotettu uusina ja mullistavina, vaikka ne itse asiassa toistavat hieman muunnetuissa muodoissa funktionaalisen tradition peruslähtökohtia.

Organization in Discourse
Department of English, University of Turku
20500 Turku, Finland

REGISTRATION FORM

Name:

(and in case you have not preregistered)

Affiliation:

Address (ordinary mail):

(e-mail):

CONFERENCE FEE

Please pay the conference fee by the end of March 1994. You should preferably use postal giro to pay the conference fee of FIM 300 (for students FIM 150). Our account number is 800025-4626192. On the payment slip, please write your name and the name of the conference. If you need to add the name and address of our bank, they are as follows:
Postipankki, Aurakatu 12, 20007 Turku, Finland

If you absolutely cannot use postal giro, you can send a cheque or an international money order to Organization in Discourse, Department of English, University of Turku. In this case you must add FIM 75 to the conference fee to cover the charge for cashing the cheque.

LUNCHES

Lunches are available for conference participants at the University restaurant. Price for the lunches on Thursday, Friday and Saturday is FIM 90 in all. You can pay for the lunches during the conference. Morning and afternoon coffees are included in the conference fee.

I wish to take the lunches

OTHER ACTIVITIES

Reception by the City of Turku
in Aaltonen Museum, Thursday 11 August, 1994, 7 p.m.

I wish to attend the reception
with an accompanying person

Conference Dinner
Restaurant Teini, Saturday 13 August, 1994, 7 p.m.

I wish to attend the Dinner
with an accompanying person

The Conference Dinner costs FIM 175 (including drinks). You can pay for the dinner during the conference.

Outing with Lunch

Sunday 14 August, 1994, 1.30 to 6 p.m.
We will take a bus to Naantali (a picturesque town close to Turku), have lunch there
(Restaurant Merisali), and return by boat.

I wish to attend the Outing
with an accompanying person

The Outing with lunch costs FIM 120. You can pay for the Outing during the conference.

ACCOMMODATION

I need accommodation from _____ to _____; number of nights _____

Rooms are available at Hotel Julia, which is situated in the centre of Turku, not far from the University. Prices include breakfast and morning sauna. Conference prices are also applicable for extra nights before and after the conference.

Single room (FIM 300 per night)
Double room (FIM 150 per person per night)

sharing with _____

The University also has a number of guest rooms situated in the centre of Turku. The rooms can accommodate up to two persons; there are only shared facilities. No breakfast is available in the guest rooms. The number of rooms is limited; if you prefer this accommodation, please send your registration as soon as possible.

Single room (FIM 50 per night)
Double room (FIM 30-40 per person per night)

sharing with _____

All accommodation fees should be paid directly to Hotel Julia or the University of Turku during the conference.

If you want to travel around in Finland or the neighbouring countries before or after the conference, you can contact the following travel agency, who have promised to help you with your travel arrangements:

Suomen Matkatoimisto, Kauppiaskatu 9, 20100 Turku; FAX Int 358 - 21 - 320 25.

CONFERENCE ON NATURAL LANGUAGE PROCESSING TECHNIQUES IN
ASSESSMENT AND EDUCATION, Princeton May 18-19, 1994

Educational Testing Service
Rosedale Road, Princeton, NJ 08541, USA

REPLY FORM

Overnight guests must return Reply Form by March 15, 1994.
Day guests must return Reply Form by April 18, 1994.

Name:

Affiliation:

Address:

Phone:

Email:

FAX:

DAY GUEST

I will attend for _____ day(s) at \$60.00 per day.
(If for one day, please specify either May 18 ____
or May 19 ____.)

Amount Enclosed
\$ _____

I would like Dinner at \$28.00.

\$ _____

OVERNIGHT GUEST

I would like a 1-DAY COMPLETE PACKAGE for \$225.00 (single)

\$ _____
\$170.00 (twin)
\$ _____

(Please specify either May 18 ____ or May 19 ____.)

I will attend the ENTIRE CONFERENCE for \$285.00 (single)

\$ _____
\$230.00 (twin)
\$ _____

Total Enclosed

\$ _____

Please make checks payable to the Educational Testing Service.

the first and second edition of the *Principles of Economics* by Alfred Marshall, published in 1890 and 1891.

The third edition was published in 1890, and the fourth edition in 1891.

The fifth edition was published in 1891, and the sixth edition in 1892.

The seventh edition was published in 1892, and the eighth edition in 1893.

The ninth edition was published in 1893, and the tenth edition in 1894.

The eleventh edition was published in 1894, and the twelfth edition in 1895.

The thirteenth edition was published in 1895, and the fourteenth edition in 1896.

The fifteenth edition was published in 1896, and the sixteenth edition in 1897.

The seventeenth edition was published in 1897, and the eighteenth edition in 1898.

The nineteenth edition was published in 1898, and the twentieth edition in 1899.

The twenty-first edition was published in 1899, and the twenty-second edition in 1900.

The twenty-third edition was published in 1900, and the twenty-fourth edition in 1901.

The twenty-fifth edition was published in 1901, and the twenty-sixth edition in 1902.

The twenty-seventh edition was published in 1902, and the twenty-eighth edition in 1903.

The twenty-ninth edition was published in 1903, and the thirtieth edition in 1904.

The thirty-first edition was published in 1904, and the thirty-second edition in 1905.

The thirty-third edition was published in 1905, and the thirty-fourth edition in 1906.

The thirty-fifth edition was published in 1906, and the thirty-sixth edition in 1907.

The thirty-seventh edition was published in 1907, and the thirty-eighth edition in 1908.

The thirty-ninth edition was published in 1908, and the forty-first edition in 1909.

The forty-second edition was published in 1909, and the forty-third edition in 1910.

The forty-fourth edition was published in 1910, and the forty-fifth edition in 1911.

The forty-sixth edition was published in 1911, and the forty-seventh edition in 1912.

The forty-eighth edition was published in 1912, and the forty-ninth edition in 1913.

The fifty-first edition was published in 1913, and the fifty-second edition in 1914.

The fifty-third edition was published in 1914, and the fifty-fourth edition in 1915.

The fifty-fifth edition was published in 1915, and the fifty-sixth edition in 1916.

Tilaan Kielikeskustelua-lehden
vuodeksi 1994 (100 mk/vuosikerta)

____ kpl

Nimi: _____

Osoite: _____

Jyväskylän yliopisto

Korkeakoulujen kielikeskus

PL 35

40351 JYVÄSKYLÄ

2

Jyväskylän yliopisto
Korkeakoulujen kielikeskus
PL 35
40351 JYVÄSKYLÄ

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Gud Jul och Gott Nytt År
Frohe Weihnachten und ein Glückliches Neues Jahr
Merry Christmas and a Happy New Year*